

RECONCILIACIÓ A
LES ESGLESIES DE

ABRIL 74
nº 636 ~ 25pts

lluc

MALLORCA

EIVISSA

MENORCA

**S'ALBUFERA
D'ES GRAU**

**1474
1974
LLIBRES
EN CATALÀ**

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

Delegació General de Balears:

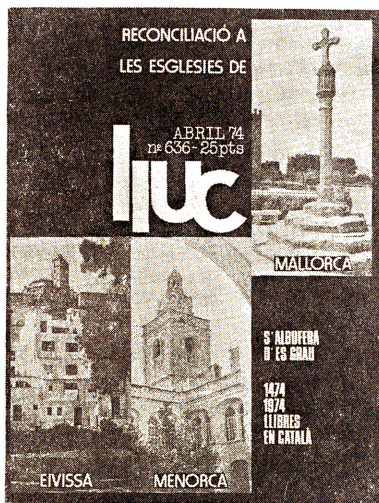
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA

Oficines Centrals:

Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA

lluc

ABRIL 74

PORTADA

Davant Pasqua, volem dir una paraula sobre la reconciliació; davant el cas de l'Albufera d'es Grau, una paraula autoritzada des de Menorca; davant el dia del llibre, enllaçam la impressió del primer llibre en català amb les edicions catalanes d'ara, a Mallorca.

Portada i maqueta de Ferran Sintès.

LLUC

Revista mensual, n.º 636

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors

Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619

Telèfon 22 48 91

Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Jaume Reynés i

Matas

Caps de Redacció: Josep M. Llompart i

Pere Llabrés i Martorell

Nota important:

A partir d'aquest mes la subscripció és de 250 ptes. per Espanya; 300 per l'estranger. Preu de l'exemplar, 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 89

Dipòsit legal: P. M. 276-1958

Universitat de les Illes Balears
Servei de Biblioteca i Documentació
Edifici Guillem Cifre de Colònia

Sumari

Pàg.

2 **CORREU**

3 **EDITORIAL: Reconciliació i utopia.**

4 **Reconciliació a l'ESGLÉSIA NOSTRA.**

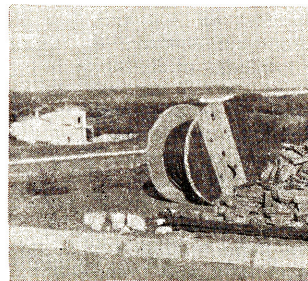
Vegeu les perspectives del tema central de l'Any Sant vistes des de cada una de les diòcesis de les Illes.

4 **Des d'Eivissa, ullada dalt dalt sobre l'Any Sant,** per Joan Torres i Tur.

5 **A l'Església de Mallorca: camins bons i camins esgarriats de Reconciliació.**

6 **L'Església de Menorca i el camí de la Reconciliació,** per Sebastià Taltavull.

8

L'albufera d'es Grau de Menorca.

Després de presentar-vos les dades geogràfiques i urbanístiques d'aquest problema, amb profunditat i coneixement de causa. Andreu Murillo us ofereix la seva reflexió sobre un cas que no és únic però que té característiques úniques, i que en aquest món de folles perspectives és font de preocupació de cara a l'exploració turística i sense escrúpols dels paisatges i de l'ecologia il·lenca: **Se salvarà l'Albufera d'es Grau?**

12 **Fa cinc-cents anys que s'imprimeixen llibres.**

Francesc de B. Moll comenta el cinquè centenari del primer llibre escrit en català a València, l'any 1474: «Les Trobes en Lahors de la Verge Maria».

14 **Llibres d'un any:** edicions en català a Mallorca des de la festa del llibre d'antany.

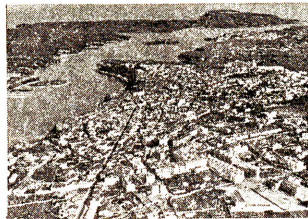
14 **El llibre en català a Mallorca. Lluita per la supervivència. Set novetats davant el dia del llibre,** per Sebastià Verd.

17 **LA RODA DEL MÓN: Mallorca avui: entre l'experimentació i l'hibridisme,** per Antoni Serra.

21 **La meua terra,** una narració de Gabriel Janer, amb il·lustracions de Ramon Cavaller.

23 **El mercat de la mà d'obra. Aproximació a la crisi de construcció a les Illes,** per Antoni Tarabini.

25

NOTICIARI. L'OBRA CULTURAL BALEAR a Menorca, per Joan Febrer.

Enfront del tòpic de la impossible col·laboració entre les nostres Illes, presentam avui el fet, tan positiu i ple d'esperances per a la nostra cultura, de l'establiment de l'O. C. B. a Menorca.

26

El dret de defensar els Drets, per Climent Garau.

27 **A Manacor, un exemple: L'Escola municipal de mallorquí,** per Gabriel Barceló i Bover.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5110506067

Correu

Contestant a Ramon Cavaller

Ciutat, 26 de març de 1974.

Sr. Director:

Esper que publiqui a LLUC aquesta resposta meua als interrogants que Ramon Cavaller planteja al P. Häring en el n.º de març, que avui ha arribat a les meves mans. Pensa que, com a deixeble de l'esmentat professor moralista, puc respondre també en nom seu.

Per començar, vull presentar l'home com un feix de dinàmiques o tendències fonamentals: individualitat, sociabilitat, sexualitat i religiositat.

Aquests dinàmiques es desenvolupen segons unes lleis internes, mitjançant el contacte amb l'ambient i l'elaboració interna. Hi pot haver elements perturbadors que bloquegin aquest desenvolupament i aleshores l'home esdevé malalt físic o psíquic. Arribat a l'ús de raó, l'home ha d'integrar aquests dinàmiques en una direcció central. Així neix la personalitat. Si abusa de la seva llibertat, esdevé pervers moral. Si la persona integra aquests dinàmiques, es diu que és persona madura.

El dinamisme sexual és l'element més conflictiu de la persona humana. La problemàtica sexual deriva de la perturbació de l'evolució de la sexualitat, durant la infància o l'adolescència. La masturbació és una perturbació de l'evolució sexual, i té distints nivells:

a) La sexualitat de l'adolescent deriva de la sexualitat infantil, la qual pogué ser traumatitzada. D'això se n'han d'assabentar els educadors quan es troben enfront de la masturbació d'un adolescent.

b) La masturbació en els adolescents, segons estadístiques, se sol presentar desvers els 13-14 anys. És un tret típic d'aquest moment de l'evolució humana, caracteritzat per la inseguretat, el desig d'afirmació de la pròpia personalitat, l'angoixa lluita entre un present sexual esperonejant i un futur boirós.

Normalment, és un índex d'un desenvolupament insuficient, que s'estronca poc a poc, i sol desaparèixer després d'uns quatre anys.

Psicològicament causarà un trauma si es practica amb freqüència i esdevé una obsessió, que bloqueja l'evolució vers l'heterosexualitat. Si la masturbació no desapareix, perilla que l'adolescent no arribi a ser jove i home, sinó un malalt neuròtic. Caldria aleshores demanar el servei d'un psiquiatra.

¿Hi ha masturbació maliciosa? No ho podem negar si reconeixem la llibertat i l'experiència. Un jove no traumatitzat pot abandonar-se al plaer i la peresa, defugint el deure de fer-se home. Aquí hi hauria malícia, i el sentiment de culpabilitat n'és el crit d'alerta.

Qui es masturba conscientment es fa incapaç d'estimar, es tanca dins una solitud egocèntrica i infecunda.

La persona major que es masturba no és madura. S'hauria de posar en mans del psiquiatra per veure, àdhuc en l'inconscient, si romanen frustracions.

Si fos persona psíquicament sana, es tractaria d'un acte immoral. La gravetat de la masturbació consisteix en fer revertir sobre un mateix l'impuls sexual, destinat a l'obertura i entrega personal de l'home i la dona.

Una altra pregunta de Ramon Cavaller. **¿Qui frustra qui?** Estic d'acord en què fins ara l'educació sexual ha estat feta de silenci i allunyament. S'ha sobrevaloritzat la perillositat de les relacions sexuals. S'ha cridat massa: Alerta! a l'adolescent, en lloc de veure que aqueix es trobava en una situació de recerca, d'esforç i de lluita.

Cal treballar més en la consolidació de la pròpia personalitat: fer que els pensaments, sentiments i volers s'integrin en el nucli espiritual de la persona.

Per altra banda, hem passat d'una ètica sexofòbica a un relaxament de costums i del pensament. Una civilització del consum il·limitat i sens fre posa l'home en dependència total del que està fora d'ell. Per això l'ambient dominant és despersonalitzador i dificulta el domini de la sexualitat.

Tant és així que bona part del jovent se sent incapaç de continència i castedat, la qual cosa és simplement el domini de la irracionalitat de l'instint, segons el judici de la raó i de la fe.

Després d'entregar-se al plaer, excitats per propagandes i interessos fins i tot econòmics, molts trobaran a faltar per sempre la incorporació sana i equilibrada del dinamisme sexual dins el torrent vital de la pròpia persona.

R. Cavaller acaba dient: **Si ensenyàssim als joves a viure l'evangeli...** Efectivament hi ha una connexió molt ferma entre el domini dels instints sexuals i la vivència profunda de la fe. Si donàssim als joves una vivència profunda de l'evangeli, desapareixerien moltes preocupacions. La masturbació podrà aparèixer, però dins poc temps serà integrada dins les exigències de l'amor a Déu i als homes.

Voldria haver respost a uns interrogants i haver aclarit, des del punt de vista de la fe, algunes idees.

RAFEL CARBONELL

Església local i Conferència episcopal

La revista **VIDA NUEVA** ha publicat dos editorials dedicats a comentar l'homília que el 24 de febrer proppassat es llegí a la diòcesi de Bilbao. Encara que coincidisc amb molts dels punts exposats, voldria assenyalar-ne alguns de divergents:

1. **VN** desitja que, al defensar uns drets justs, s'haguessin indicat també els seus límits i s'haguessin clarificat els mitjans per arribar-hi, rebutjant-ne la violència.

¿No és molt optimista això de demanar que just al començament de la conscientització d'uns drets que han estat ignorats per segles, ja es parli de retallar-los, encara que sigui justament? ¿No hagués estat desequilibrar i fer més ambigu un text, de bell antuvi tan malmenat, com diu **VN**? S'ha preguntat mai a la majoria de cultura castellana quins són realment els límits dels seus drets dins la totalitat hispànica?

2. Ofèn que ens prenguin a priori per separatistes, o, el que és més greu, com a virus del cos hispànic, terroristes en potència. La «clarificació» esmentada respon al prejudici de que els 15 milions que habitam les regions de «minories» som tots perillosos.

D'altra banda, durant els dos segles passats, per no anar més enfora, ¿qui s'ha encarragat de posar fites a la invasió d'una cultura i llengua sobre les altres llengües i cultures, igualment hispàniques? Si això no s'ha fet en tant de temps, ¿no és demanar massa que ja es programi el mateix dia en què es comença a recordar l'existència d'uns drets oblidats?

3. Quant a la «oportunitat» de recordar aquests drets, hi ha hagut sempre mala sort. ¿Qui serà el dia venturos?

4. Però el que em sembla menys acceptable dels editorials és que redueixin el problema a un conflicte entre Església i Estat, entre la Conferència episcopal i «un diocesanismo estrecho».

¿Què hi ha de comú entre el cas de certs bisbes espanyols, prou coneguts per la seva insolidaritat amb la Conferència episcopal i l'actitud de l'Església de Bilbao? «La línia que la homília adopta nos parece, en su raíz, acertada. No se arranca de filosofía discutible, sino de los derechos del hombre y de la doctrina pontificia». Reconeguem que a Bilbao han afrontat un problema ben pastoral i preocupant per aquella Església local, i que la Conferència no ha tocat. Res pus.

El problema de fons no és un confrontament d'estructures. **VN** usa una teoria de poble i nació molt racionalista, poc atenta al que històricament i ara és una entitat que, en llenguatge corrent, es diu nació. En segon lloc, **VN** reflecteix una ecclesiologia que fa dependre excessivament l'Església local del model polític-civil.

¿Per què absolutitzar la Conferència i el diocesanisme? ¿A on consta que l'Església local sigui reduïble a l'Església que està dins unes fronteres políticament independents? Tant antipastoral pot ser desconèixer aquesta realitat com prescindir de la complexitat ètnica, històrica, cultural i política dels homes que viuen dins les fronteres.

I quan **VN** pregunta si el que havia de repercutir en tots no havia de ser conegut per tots els bisbes de la Conferència, responc que amb més raó el que d'enrera afecta a una Església local no pot ser desconegut pels seus pastors primerament, i per tota la Conferència després.

JOSEP AMENGUAL BATLE

RECONCILIACIÓ I UTOPIA

Per aquestes festes de Pasqua, els qui escrivim LLUC voldríem dir en aquesta plana una paraula sobre la Reconciliació. En un altre indret, trobareu aquest tema tractat per homes d'Església des de cada una de les nostres Illes. Aquí la paraula vol esser vàlida per a tothom, creient o no, compromès o deslligat de les nostres Esglésies.

L'objectiu i el camí de la reconciliació comença a suscitar entre nosaltres interrogants, dubtes i —per què no dir-ho?— enfrontaments. Qualcú podria dir que estam assolint la meta contrària de la que Pau VI havia proposat a l'Església catòlica en la convocatòria de l'Any Sant.

Aquesta pràctica té els seus orígens a l'Antic Testament, concretament al cap. 25 del Levític. Una lectura creient d'aquest text ens fa reconèixer que la terra és de Déu, nosaltres hi som com a hostes i administradors. Santificareu aquest any cinquantè i proclamareu la llibertat per a tots els habitants del país. Serà per a vosaltres un jubileu: cadascun de vosaltres tornarà al seu patrimoni, cadascun a la seva família (Lv 25, 10). Passant aquesta pràctica jueva per la vida i les paraules evangèliques de Jesús —que vingué a promulgar l'Any de gràcia del Senyor (Lc 4, 19)—, el pastor Lukas Fischer presenta tres exigències de l'actual celebració de l'Any Sant: 1) La terra, creació de Déu, té el seu propi dret que hem de respectar; l'home n'ha de ser amo responsable; solament resoldrem l'actual crisi ecològica si establim una nova relació amb la producció, el creixement, el desenvolupament i el progrés; 2) La restitució de la propietat a aquell que l'hagué de vendre per deutes. La propietat no ha de pertànyer a uns quants, sinó que ha de beneficiar la comunitat. L'Any sant ofereix la possibilitat d'un compromís de cara a una justícia més gran, a la lluita contra l'explotació econòmica, a una legislació que fes impossible l'especulació dels terrenys, l'acapament de les riqueses; 3) L'alliberament dels esclaus. Es l'avinentsa per a descobrir el sentit actual de l'alliberament de l'home, de la seva llibertat en un món cada vegada més interdependent; per a preguntar-nos en què contribuïm a l'opressió, si ha arribat l'hora de posar fi a tota casta de colonialisme, als empresonaments per motius polítics. (Cfr. Documents d'Església, 164).

Creim que és possible una lectura laica de la lletra i l'esperit dels antics textos sobre l'Any Sant. Al cap i a la fi tothom pot entendre el senyoriu de l'home sobre la terra, la dignitat i els drets de l'home que no ha de ser ni esclavitzat ni esclavitzador: ni de la terra ni dels altres.

Per això tots podem copsar el sentit i la dificultat de la Reconciliació, i ens hi podem comprometre: per assolir-la entre nosaltres i per lluitar contra tota deformació i manipulació ambigua.

Estimar-se de ver, els uns als altres, és la base de la Reconciliació. Però això no és gens angelical: és molt seriós; suposa una lluita perquè tots els homes siguin iguals, veritables germans, sense cap ombra de paternalisme.

Així, la reconciliació, en el pla social, no pretén que els rics facin caritat als pobres, sinó que no hi hagi pobres i rics, i pren posició a favor dels oprimits contra els opressors.

A nivell de l'Estat espanyol, aquesta reconciliació cal que aforesqui definitivament el reconeixement dels drets

editorial

de l'home, com han demanat molts dels nostres bisbes, i altres; del dret d'associació i de reunió, l'amnistia per als presos de qualsevol ideologia política, l'esforç per protegir els pobres contra l'especulació econòmica, el reconeixement legal dels mutilats de guerra en el bàndol republicà.

A nivell de les nostres Illes, hem de deixar prou clar que no pot arribar la verdadera Reconciliació fins que no ens sigui reconeguda la personalitat del nostre poble; fins que amplis sectors dels illencs siguin explotats, tant els qui no viuen del turisme (conradors), com els obrers de la construcció i hostaleria, que són els qui paguen més els plats romputs del desordre econòmic; fins que la terra per l'especulació del sòl no sigui font d'esclavitud, sinó ajuda, repòs i estada de l'home que n'és l'amo; fins que el mallorquí, menorquí i eivissenc no passi més per ser l'explotador del foraster, sinó que tenguí a ses mans el control dels mitjans de producció: turisme, agricultura i petita indústria, avui en dia en mans del capitalisme internacional, aliat amb la «nostra» burgesia que no és tan nostra...

Aquests són els fonaments, mals de posar, durs, però resistents i fermes de la Reconciliació a ca nostra. Per aquest camí aspre s'han d'esquinçar les nostres passes si volem atènyer el cim d'aquesta utopia: la Reconciliació, cobert per ara amb tantes boires... que tanmateix no ens lleven l'esperança.

Reconciliació

a

L'Església nostra

Poc a poc, quasi peresosament, comença la «marxa espiritual» de l'Any Sant. Ve així perquè el fet d'examinar la nostra consciència, desentumir-nos, sortir de tantes comoditats i repassar situacions i criteris no és sempre fàcil i agradable.

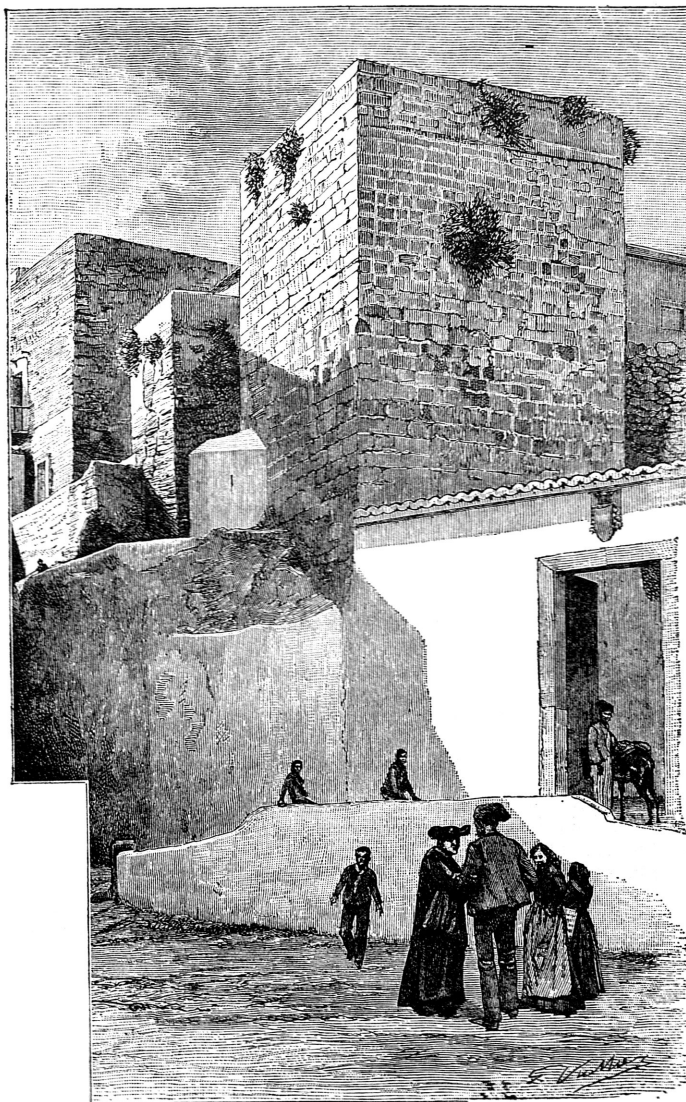
L'Any Sant no és cosa que, per si sol, pel sol fet de proclamar-lo, ja ens faci sants. Es l'any, sí, que el Papa vol que el dediquem a santificar-nos de forma especial i intensiva. Deim intensiva, perquè sempre hem de lluitar contra el mal i buscar la nostra perfecció. I especial, perquè el Papa en aquesta ocasió ho ha caracteritzat amb dues paraules: renovar-se i reconciliar-se.

Amb l'orientació que reflexen aquestes dues paraules hem d'examinar la nostra vida, privada i pública, la comunitat, les activitats, els criteris, les situacions.

Sempre és difícil convertir-se, perquè l'esforç que es necessita per desarrelar les males inclinacions que, sense a penes resistència, han anat creixent és més gran que el d'impedir que surin. Però més ho serà encara difícil convertir-se, si ha de ser en un determinat sentit que impliqui sempre un verdader canvi des del fons. Podem dir que Pau VI ha sabut donar un toc d'atenció tal com el món necessita avui davant la desunió que es troba pertot arreu.

Renovar-se.—Lo nou es fonamenta en lo vell, o dit d'altra forma, tota cosa nova, actual, porta rastres del passat. Jo em deman, però, si a Eivissa queda res del passat. Des de fa vint anys, a les nostres illes d'Eivissa i Formentera, tot s'ha modernitzat. Quasi res queda de la forma de viure d'abans: casa nova, costums en la manera de vestir i fer festa s'han deixat anar. Ara sols es mantenen en vistes a fer gala i compliment al turista. Inclús el menjar és millor i més abundant, i gràcies a la medicina algunes malalties s'han allunyat.

Aquest canvi ha creat una mentalitat de que vivim a un món nou i més agradable. Tot lo vell ha vingut a parar al servici del món nou: casa, folklor, paisatge...

Il·lustracions de Gaston Vuillier a «Les Illes Oblidades», cedides per Editorial Moll.

No serà fàcil fer comprendre als habitants de les Pitiuses que s'han de renovar, perquè com deim, tot s'acaba d'estrenar, fins els nostres defectes, que arriben juntament amb la transformació que ens aclapara.

Tal volta, millor seria dir que hem de tornar als costums passats, tan rics de religiositat, honradesa i civisme, i que tant enyoren les persones de més edat, quan la formalitat era el distintiu de tothom i a moltes cases mai es tancaven les portes.

Tal volta s'haurà d'explicar que dins les coses noves que ens arriben, n'hi pot haver que no són bones. Ens ha entrat un desig de coses materials que sobrepasa tota mesura. Es volen guanyar milions sigui com sigui. Encara que l'aparença del negoci sigui legal no sempre és just davant Déu. Tot es valora, persones i béns, en un sol sentit de capacitat per l'explotació turística. El compromís de la paraula dada, amb tot i que es firmen do-

cuments, no té la solidesa que tengué en altres temps.

Tenim cristians sincers i valents, però per altra banda uns altres despreocupats de tot valor transcendent i sense que se'ls censuri d'irreligiosos.

Tenint en compte que en tot temps es troben pecats i virtuts, que sempre han existit bons i dolents, podem dir que el temps d'ara és igual que antany, de virtuts i defectes, però més afortunat per l'abundància de coses materials.

Reconciliar-se.—No poden jutjar l'interior de cada persona, però vist el conjunt es ben segur que necessitam una gran dosi de reconciliació.

Estam una mica apartats de Déu. Nosaltres, els sacerdots, amb tot i que no hem trencat les nostres relacions amb Déu, ja que procuram ser-li feels, hem de confessar, sí, que el nostre fervor era més intens en anys passats, que el nostre treball ministerial es basa més que en criteris de fe en

Des
d'Ei-
vissa:
ullada
dalt
dalt
sobre
l'Any
Sant

possibilitats humanes. Ens falta molt per arribar a aquella unió —**ut sint unum**— que vol el Senyor, característica d'autenticitat. Hem de dir, amb tot, que el clergue d'avui està més aprop del poble, és més comprensiu, menys demagog.

Entre les religioses, exceptuant els problemes interns de cada comunitat segons les característiques de les persones que les integren, que no ens són conegudes des de fora (ignor que existeixin divergències entre comunitats), em sembla que hi podria haver més col·laboració i organització. Per lo que cada comunitat es proposa no es veu la raó de que el nom ni el vestit hagi de ser diferent...

Aquí la reconciliació no ha de partir, crec, d'una separació que es pot qualificar de culpable, sinó més bé d'un desig d'unió de to evangèlic. Les religioses, tot i que treballen pel poble amb entrega i havent-ho dat tot pel bé de la humanitat i la glòria de Déu (ara no estic indicant on està el mal), em sembla que estan lluny de la gent que les envolta. Els malalts no es queden edificats del seu servici. Poca és la influència de la cultura que reparteixen sobre la joventut, quan es mira la seua repercussió en la vida social. Així, sens descobrir la causa de la poca eficàcia, dóna la impressió de ser un signe que no significa.

Els seglars tenen falta de reconciliació com en cada època i en totes direccions. No essent-los-hi necessari Déu per les coses materials, tenen altres ajudes per triomfar, molts són els que viuen d'espattes a Déu. La facilitat de guanyar sous, les comoditats, els divertiments, els exemples que la informació presenta tan de tu a tu, han anat formant un poble que arriba a Déu de la seua manera, externament, i quan es dóna el cas (baptismes, primeres comunions, bodes, matrimonis, defuncions), però sense que Déu interessi gaire en altres aspectes de la vida.

Quant a reconciliació hi ha una gran feina a fer entre els seglars, que prové de la concupiscència natural: orgull, vanitat, ambició fora mida, plaers...

Unes paraules hem de dir també sobre les relacions amb les altres esglésies. La Diòcesi d'Eivissa i Formentera, visitada per un nombre molt elevat d'estrangers comença a veure esglésies d'altra classe. No hi ha hagut tensions, però tampoc trobaments per a afavorir el diàleg. Ens hem conformat simplement en respectar-nos i viure en pau. S'han deixat els temples a algunes comunitats i poca cosa més s'ha fet. Aquesta és la tònica del nostre nivell ecumènic.

Any Sant, any que hem de procurar la nostra santificació a nivell personal i comunitari, des de dins per endins, des de dins per enfora. Feina profitosa. Tot és possible per aquells que tenen fe.

Joan Torres i Tur

A l'Església de Mallorca: Camins bons i camins esgarriats de reconciliació

I. ENS HEM DE RECONCILIAR AMB EL POBLE MALLORQUÍ.

Potser un camí esgarriat que hem seguit és el qui ens ha menat a no edificar l'Església local.

Haviem entès l'Església catòlica com una adhesió a Roma (o a una inaferrable Església universal). Esser cristians mallorquins ens era tan indiferent com esser-ho de la Patagònia o de Jerez.

Ens cal descobrir el camí bo per entendre que només serem catòlics si arrelam dins les peculiaritats de l'Església que peregrina a Mallorca, si ens convencem que l'Església comença quan una comunitat, tal com és, escolta Jesucrist i es deixa transformar per ell.

Mallorca pateix la malaltia d'una crisi d'identitat. Som a la nostra cultura, o no serem. Cal que el nostre poble

es manifesti amb l'impuls natural que li és propi i característic.

Un camí bo serà escoltar-lo en aquesta expressió natural; deixondir-lo si la té adormida. I dins aquesta atenció global, l'Església parlarà la llengua del poble, hi expressarà la seva fe en la litúrgia, adoptarà la nostra cultura autòctona.

Si el cristianisme ha de ser la consciència crítica de la societat, ¿quants n'hi ha que puguin fer el diagnòstic dels problemes mallorquins part d'ament el miratge del boom turístic?

I és de la nostra situació real, d'on ha de sorgir l'edificació de l'Església local.

No ens hem encarnat en el poble més pobre, com Jesús de Natzaret.

No hem viscut d'espattes a la pàgessa, mirant només cap a Ciutat?

Som conscients del nou proletariat, malfomat pel turisme?

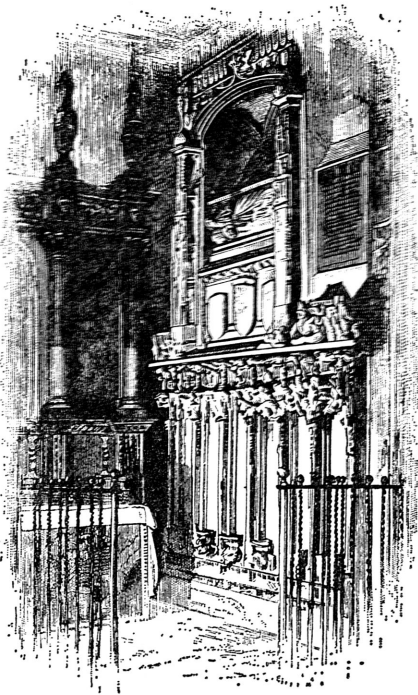
¿Hem sabut recolzar-nos en la flaqueza dels pobres i marginats per reclamar la justícia i l'alliberament que exigeix l'Evangeli?

Nadius i forasters cristians som l'Església de Mallorca. Però... ¿hem predicat només el «dret» a emigrar sense reclamar la urgència d'arreglar situacions d'injustícia que forcen l'emigració en el país d'origen? Per altra banda, no hem de renunciar a la nostra cultura. I la millor manera d'acollir i respectar l'immigrant és ajudar-lo a conviure amb el nostre poble i a integrar-s'hi. Una Església local oberta ha d'ajudar els forasters a sentir-se a ca seva.

II. LES FITES DEL BON CAMÍ DE LA RECONCILIACIÓ. BISBE I EQUIP JERÀRQUIC.

Anirem per bon camí si tothom sap sospesar el preu alt que hem de pagar per aquesta Reconciliació; si no la feim servir per enfortir la «Institució» sinó per viure l'Evangeli, traduït de forma entenedora per al nostre poble; si no es volen salvaguardar just les estructures d'Església, sinó que es fa un esforç per revisar-les i criticar-les i adaptar-les perquè serveixin a la construcció del Regne. No creim que sigui bo el camí purament restaurador ni molt menys el centralitzador. Ni és el camí adoptar una pastoral a partir d'uns esquemes importats **in totum** o fruit d'una observació a base de preguntes just generals i aplicables a qualsevol reorganització.

Anam per bon camí si les visites del bisbe a Burundi i Perú obren finestres a la nostra catolicitat per veure la misèria del Tercer Món que freni el nostre consumisme insolidari; si aquest Any Sant multiplica els contactes del Pastor per portar onsevilla el coratge i l'esperança pasqual; si, endemés de trobar i lamentar el mal, se'n cerquen les causes i s'assenyala el camí per sortir-ne; si els pelegrinatges a la Catedral, a Lluc o a la llar de sor Tomasseta ens menen a les arrels de l'Església mallorquina. (!?)

Una Església local, encarnada en la nostra cultura?

SACERDOTS

Anirem per bon camí si començam per deixar-nos reconciliar per Jesucrist, nosaltres mateixos, abans de reconciliar els altres. Això vol dir acceptar tot l'Evangeli i la veritat d'una Església peregrina, santa de part de Déu, penitent de part nostra.

També, si ens reconciliem amb l'estudi, la formació permanent, i no ens deixam enganar més per la drecera de la improvisació, de la recepta importada, de l'autosuficiència; si som capaços de renunciar a parroquialismes de fronteres i personalismes estrets, per tenir una visió justa i ampla de l'Església local, crida de l'Evangeli en el nostre món.

Si reconeixem que tots els anys són sants d'ençà que Jesús promulgà l'Any Sant per sempre a Natzaret i que allò que dura és una predicació constant a la conversió, a la renovació, la catequesi de toda la vida i el servei cotidià.

Si sabem fer comprendre que els pelegrinatges han de significar una recerca de Déu i no ens enlluernam amb multituds com aquelles de l'Any marià, campanyes del Rosari i gran Pentecostès, d'infel·lix memòria...

Si a la fi ens disposam a llevar discriminacions que perviven en càrrecs, beneficis, prebendes, grups privilegiats (Cfr. rectors, vicaris, canonges...) i que enfosqueixen el nostre únic sacrament de col.laboradors del bisbe i servidors del Poble de Déu. Si, també, ja que ens deim germans, sabem treure l'escàndol de diferències en la retribució econòmica i ens avenim per compartir el pa de cada dia.

RELIGIOSOS/RELIGIOSES

Caminam vers la reconciliació si l'universalisme irrenunciable del nostre estil de vida en el servei de l'Església ens ajuda a reconèixer cada Església local i a estimar-la, part damunt els particularismes; si testimoniam, amb obres i de veritat, una Església més lliure, més pobra, més missionera, posant-nos de part dels marginats, partint cap als punts més abandonats i urgents; si el nom de «germà» que conservam tradueix una realitat de col.laboració entre tots els qui duim entre mans la mateixa tasca per fer, de tots els homes, una fraternitat; si evitam el perill de caure en l'universalisme barat de no arrelar enlloc, de no estimar res ni ningú, de desentendre'ns de l'Església local, sabent que aquesta és universal i ens dóna les rels de la universalitat.

ESTUDI TEOLÒGIC DE MALLORCA

Creim que prendrà el camí dret de la Reconciliació si l'homilia de Mons. Añoveros qüestiona la nostra manera de fer Teologia a les Illes; si sabem treure orientacions pastorals de la reflexió teològica; si la convivència de mallorquins, menorquins i religiosos crea una Església més unida a l'hora del ministeri comú; si arribam a dir una paraula sobre Déu i l'Església que interessi tothom...

SEGLARS

Farem bon camí de l'Any Sant si tots ens sentim Església de bon de veres. Per tant, hem d'estar disposats a criticar-la com qui s'autocritica, a prendre la iniciativa com qui vetla per la pròpia família, a deixar de culpar els capellans i començar a actuar com a majors d'edat; si el jovent s'arrisca a caminar contracorrent a una Mallorca que perd el valor del sobrenatural.

*D'esquena a la pagesia,
de cara només a Ciutat?*

III. CLOENDA

De cop i volta ens topam amb un any difícil... també perquè és l'Any Sant. Perquè la reconciliació de l'Evangeli té unes exigències aspres i difícils, perquè no és una avenença de compromís, una passa envant, una passa enrera. Perquè aquesta Reconciliació ens exigeix fonamentalment, sí, una renovació i una conversió personal, però en una Església que ha de donar signes de conversió, de renovació, de reconciliació. Una Església que no es pot distreure amb una movilització general del beateri diocesà.

I no tindria sentit un plantejament de l'Any Sant de la Reconciliació just de cara endins. També ha de ser de cara als altres, als qui no són de l'Església o se senten deslligats d'ella: que, avui en dia, esperen, tenen el dret d'esperar una paraula més clara, més forta, més compromesa, sobre tot allò que el món d'avui ansia gemegant: una paraula sobre els drets humans, sobre la salvació, sobre la construcció d'un món més just i més fraternal.

*Josep Amengual
Bartomeu Bennàsser
Antoni Ferrer
Pere Llabrés
Jaume Reynés
Manuel Soler*

L'Església de Menorca i el camí de la reconciliació

Parlar avui de la necessitat de la reconciliació a casa nostra no és massa fàcil. És un d'aquells punts fonamentals davant el qual hem de confessar sincerament la contradicció que portam a dins i el desfassament entre les nostres opcions pràctiques i el programa que se'ns proposa. Malgrat tot, es tracta d'un projecte —el de la reconciliació— essencialment en dependència de la nostra fe. Aquest és el camí.

La nostra Església menorquina es troba en el moment en què ha d'acceptar una diversitat de situacions, diferents formes de viure l'Evangeli, opcions des de punts molt distints en l'àmbit polític, econòmic i social... Igualment es troba amb una realitat potser més difícil d'acceptar: la pròpia pobresa, la pobresa de reconèixer la pròpia limitació a l'hora de descobrir la veritat oculta que hi ha en les diverses opcions, i la pobresa de mitjans i d'actituds per a creure que la reconciliació —l'acceptació mútua, evangèlica a pesar de tot— pugui i hagi de ser un fet.

UNA LECTURA EVANGÈLICA DELS ESDEVENIMENTS

No m'agrada fer comparacions, ni divisions, ni subdivisions: la realitat queda massa subjecta a una determinada manera de veure les coses, sempre poc neta i imparcial. Senzillament vull llegir la realitat existent i a partir d'aquí senyalar la necessitat de la reconciliació a la nostra Església local. No podem parlar de reconciliació si el nostre vocabulari queda estancat —parlant de la comunitat cristiana— a dretes, esquerres, centre, etc. Tot açò fa més olor a competitivitat de portiva o a politiqueria de partit que no al *in omnibus charitas* d'aquell adagi.

La nostra comunitat diocesana necessita trobar la pròpia reconciliació a través d'una lectura evangèlica dels esdeveniments que passen al seu si i de les actituds que adopten molts creients. Quan dic «llegir evangèlicament» em referec a la manera com Jesús afinava les realitats del seu entorn, preocupant-li més la rehabilitació de les persones que el seu esfondrament, per greu que fos el seu pecat: «Qui t'ha condemnat? Jo tampoc et condemno... Vés-te'n en pau!» (Jo 8, 10-11). El pecat de l'exclusivitat, de la precipitació en els judicis, de l'aplica-

ció de la Paraula a les meves conveniències i a les tares personals i collectives dels altres.

LA DIFICULTAT DELS DISTINTS LLENGUATGES

El cristianisme de masses xoca molt amb els esforçats intents de petits grups i comunitats per a viure d'una manera més compromesa l'evangeli. Els pecats greus d'una massa en règim de cristiandat passen més desapercebuts que les petites debilitats d'un grup que està en camí de recerca. I és que la «loquela popular» encara té un pes en el nostre món eclesial. El camí de la reconciliació és difícil quan el llenguatge que parlen aquests dos grups no té cap punt de convergència. Per entendre'ns: hi ha una manifestació d'una vivència adulta de la fe en aquelles persones que, ficades dins grups més o menys mentalitzats, han aconseguit un equilibri que els permet no fer —a l'hora d'actuar— una distinció entre el seu compromís humà i el compromís que directament es dedueix de la fe. Gent que pertany a un tipus de cristianisme més massificat no ha arribat, degut a moltes circumstàncies, a aquesta unitat de fe i vida. Per açò es fa difícil un enteniment ja que l'estat de la qüestió no es planteja en els mateixos termes.

Què fer? Potser la meta de la reconciliació, en aquest aspecte, és llunyana, però no la d'anar realitzant noves experiències comunitàries on es prengui consciència de que la fe implica tota la vida de la persona. És clar que no ens entenem al parlar de la dimensió política i social de la fe, quan aplicam sentits molt diversos a aquestes expressions o senzillament quan no les entenem o les entenem malament. D'açò, aquí en tenim exemples molt concrets. En aquest sentit, la reconciliació seria la conseqüència d'un «voler-nos entendre» a partir d'un diàleg més humil i comprensiu superant poc a poc totes les ambigüitats d'un llenguatge, que no reflexa la vida ni l'orienta.

MÉS CONSCIÈNCIA D'ESGLÉSIA

Entre l'exageració del perfeccionisme i la falta de consciència d'Església —que es manifesta a través de moltes formes i expressions— hi ha l'exigència evangèlica d'una opció feta des de dins, amb l'acceptació del risc, de la inseguretat, del passar desapercebut, coses que queden superades quan la intenció i el mateix treball comporten la construcció del Regne. Hi ha actituds irreconciliables perquè pequen d'excés, però també —i crec més greus— les que pequen per defecte, que suposen la inhibició i la indiferència.

Davant aquesta realitat, la nostra Església menorquina necessita fer-se un plantejament seriós i marcar una línia d'unitat molt concreta que la definesqui davant la societat d'avui. Les orientacions pastorals proposades des de dalt no troben l'eco que necessi-

tarien, senzillament per falta de plantejaments comunitaris, per a no ser l'expressió coordinadora d'iniciatives que estan al si de molts grups inquietos. No és la competència de dos fronts la que salvarà l'eficàcia, sinó l'acceptació de la pròpia complementarietat.

Aquesta acceptació suposa evidentment una actitud personal interior renovada cada dia. Potser és el que més costa d'acceptar quan moltes actuacions o abstencions vénen imperades per idees fixes, per prejudicis, per malentesos... No hi ha dubte que una visió així té una repercussió molt marcada dins el comportament extern de les persones i de les comunitats, degenerant en una prova evident de divisió, un antisigne.

SIGNES DE CONTRADICCIÓ ENMIG DE LA SOCIETAT

La reconciliació a la nostra Església local ha d'arribar a afectar fins i tot l'aspecte extern de la vida cristiana enmig d'un ambient —el nostre— que es va descristianitzant. En el nostre cas és difícil trobar receptes o solucions segures; és més necessari acceptar la provisionalitat del moment amb fe i esperança, i més que pensar en moltes planificacions pastorals i organigrames matemàticament perfectes, acceptar la pròpia pobresa —la de

Crist— l'única realitat sòlida amb que comptam. A partir d'aquest pressupost ens haurem de plantejar un camí molt distint del que viu l'ambient que ens envolta.

Moltes vegades un es demana: tantes i tantes trobades com feim, exercicis, reunions, predicacions, celebracions, assemblees, catequesis a tots els nivells, etc., tot aquest conglomerat pastoral, és la cara externa d'una Església que se sent acollidora de les persones i que accepta solidàriament o, en la pròpia carn, els seus riscos? O més bé, és un muntatge molt ben estructurat del que l'única experiència que en tenim és l'estructura o quatre frases d'importació estrangera, molt ben reconstruïdes, retòricament, i teològica? O més bé, és l'actitud sincera d'una Església en camí de reconciliació?

EN NOM DEL SENYOR

A més d'un replantejament d'actituds es fa necessària una proporció racional de feines, una dependència necessària de l'estructura respecte de les persones i de la vida, no al revés, una nova forma de mirar, de captar, d'interpretar, de voler entendre... bé.

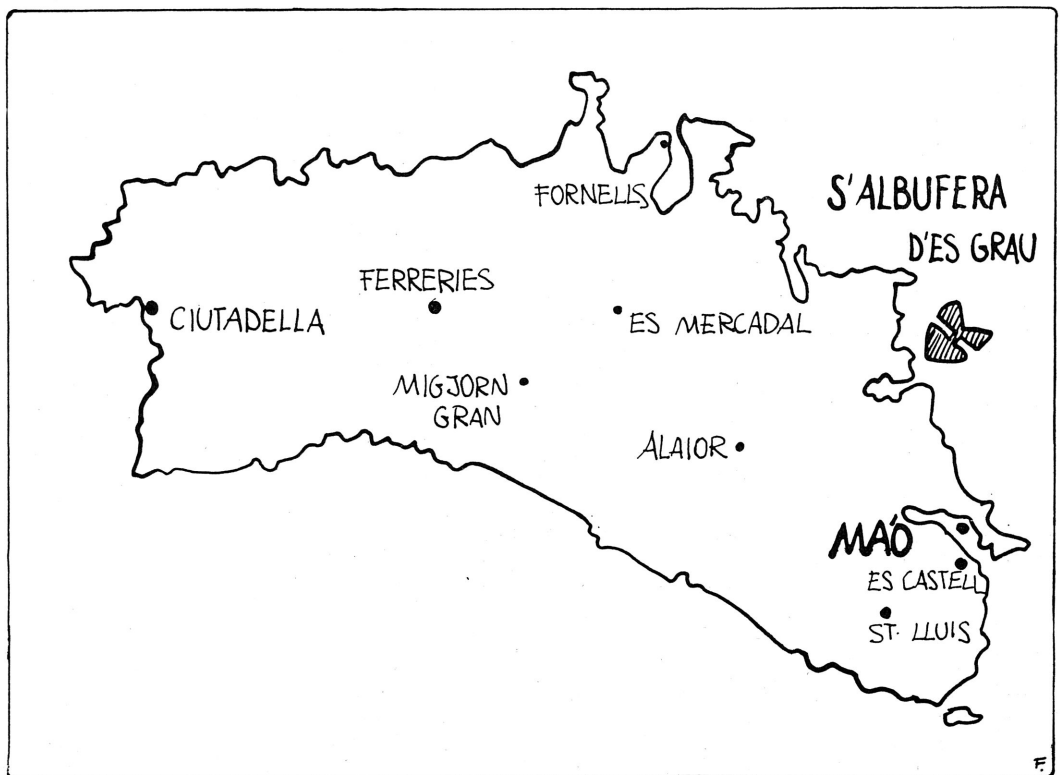
No voldria que aquestes consideracions quedassin referides únicament al món clerical o intraeclesial. Voldria que fos totalment el contrari. La nostra fe cristiana no pot quedar tenyida d'un color que, encara que no ho sigui, l'interpretam «gris». Si hi ha una cosa que ens ha de preocupar realment avui com a «signe reconciliador» és la projecció missionera, evangelitzadora, de la nostra acció, de tota la nostra acció. Vull subratllar la paraula **tots**, no només l'acció que ens determina socialment ni professionalment, ni fins i tot religiosament... Pens que la reconciliació serà un fet quan portem a la vida la consciència de que «som ministres de la reconciliació» (2 Cor 5, 18), quan facem, pensem, interpretem, decidim les coses amb la consciència de que estam «reunits en nom del Senyor», precisament amb aquesta particularitat.

Sebastià Taltavull

Reconciliació no referida només al món clerical o intraeclesial.

L'Albu- fera d'es Grau de Menor- ca

A Menorca hi ha una albufera —i només una— situada a poc més de 5 quilòmetres del NNO. de Maó. Té una longitud variable d'uns 3 quilòmetres i una amplitud d'uns 200 metres, però com és de perfil molt retallat, en certs punts abasta els 500 metres. Les aigües, tranquil·les, en gran part provenen dels rierols que des d'es Favaritx i ses Bouals desguassen uns terrenys poc permeables. L'albufera desemboca a la platja d'es Grau per una gola arenosa de curs variable, per on hi solen entrar algunes quantitats d'aigua salada del mar. Tot el voltant interior de l'albufera és cobert d'una vegetació palustre i més endins les algues, pròpies d'aigües salmenques, formen un encatifat verdosenc que a clapes guaita per fora en els indrets menys profunds. El fons, d'un fang negre, llefiscós i lleugerament fetorós, alberga mol·luscos i anèlids. En el conjunt, un fitoplàncton i un zooplàncton específics serveixen de primers nusus d'una xarxa ecològica on s'hi barregen insectes, amfibis, peixos i, sobretot, crida l'atenció els milers d'aus aquàtiques —unes de pas, altres nidificants i altres d'endèmiques (algunes en perill d'extinció a Europa)— i els seus depredadors.

A la meitat Sud de l'albufera d'es Grau s'hi projecta construir —sobre una extensió superior a la de l'actual ciutat de Maó— una sèrie de xalets unifamiliars per a albergar-hi unes 10.000 persones i tres hotels, amén de camps de golf, piscines, bars, clubs, escoles... La conducció d'aigua potable, des de Maó, ja està en funcionament, la xarxa de carrers ja està traçada i en part asfaltada; una vintena d'edificis estan construïts o en construcció avançada... Això és el principi de Shangri-La, nom literari evocador d'una vall perduda dins l'Àsia central on els homes al mig d'un ambient de pau mai no envelleixen...

Adéu i benvinguda

En aquest número hem d'assabentar els lectors de LLUC sobre el canvi de Director de la nostra revista. En donar la benvinguda al nou Director, Bartomeu Suau i Tugores, prestigiós periodista mallorquí, hem de dir l'adéu, ple d'agraïment, a Gabriel Fuster i Mayans que des d'abril de 1968 ha complert amb el càrrec de Director de LLUC amb eficàcia, seny i noblesa. Gabriel Fuster presentà la

seva dimissió el mes de novembre proppassat, per causes alienes a la seva voluntat i amb manifest sentiment dels editors, que amb plena satisfacció han vist sempre la seva tasca al front de LLUC. Per raons de caràcter reglamentari-administratiu, la dimissió del nostre estimat amic no ha pogut ésser efectiva fins ara. En donar-li les gràcies per la seva valuosa i desinteressada col·laboració, expressam el nostre desig que aquestes planes es vegin honrades amb les seves aportacions de bon periodista i escriptor mallorquí.

Andreu Murillo

Molts senyors, menorquins diaspòrics, peninsulars i estrangers (tots gent que estima el nostre hàbitat i el nostre status), bé de viva veu (en xerrades, converses i fins i tot conferències), bé damunt la nostra premsa local, ens solen recomanar enfervorits que conservem la nostra illa, el seu paisatge i la seva amable tranquil·litat. Per a la conservació de la darrera se'ns ha recomanat de maldar per mantenir una harmonia de la qual en desdiu l'aire polèmic d'algunes cartes al director del diari. I hi ha moments que, recordant tals recomanacions, hom arriba a sentir-se culpable.

De totes maneres, en el fons, els menorquins ja en som, de gent pacífica, i ens fan por certes estridències i fins i tot cultivam el temor al ridícul i solem mantenir la boca tancada o bé excessivament badada; com per no haver de dir res en cada cas. Però tanmateix...

Se salvarà l'Albufera d'es Grau?

JUST UN POC D'HISTÒRIA SENSE DATES

Quan Menorca tenia males comunicacions exteriors i àdhuc interiors —no del tot resoltes encara—, va sorgir en les ments d'uns senyors carregats de bona fe, la idea de promocionar turisme a Menorca. Potser el Foment del Turisme de Menorca va néixer un poc si fa no fa per mimetisme del de Mallorca i, això sí, gairebé totalment altruista. Devers una trentena d'anys més tard, quan el turisme afluïa generós cap a Mallorca iniciant una època esplendorosa, al marge del «Foment», es van aplicar els primers capitals menorquins a les primeres empreses hostaleres i poc després a les primeres urbanitzacions turístiques.

Tot just Menorca va romandre oberta als vols internacionals, havent augmentat una mica més els correus marítims, automàticament van acudir-hi capitals forasters i va començar tota una agitació en cadena: construcció, immigració, turisme (l'ordre de les baules és indiferent) i etc. Un aspecte del tal «etc.» és el bessó d'aquest article.

POLISSES

PER SENTIR-SE SEGURS

Vostè les necessita pel seu negoci, casa, vehicle... i també per la seva pròpia vida.

Demani informació sense compromís a qualsevol de les nostres oficines i agents.

MARE NOSTRUM
vol estar al seu servei.

DIRECCIÓ GENERAL:
Via Roma, 45 - Tel. 212800
PALMA DE MALLORCA

UNA ACUSACIÓ, PERÒ...

«Los menorquines [...] no han sido unos convencidos de la bondad del turismo y así hemos quedado rezagados en relación con Mallorca e Ibiza. Esto ha tenido como consecuencia que avanzáramos poco a poco, pero debido a ello también hemos escapado de la masificación que hoy es el peor enemigo del turismo y así vemos que *Menorca se está vendiendo estupendamente en todos los mercados europeos*, mucho mejor sin duda que nuestras islas hermanas, hasta el punto de que las perspectivas para este año son francamente buenas y nuestra capacidad quedará totalmente cubierta». Així s'expressava damunt el diari *Menorca* de 1er de març d'enguany el Sr. President del Foment del Turisme de Menorca (no val a confondre'l amb el del Foment de la Venda de Menorca). Obliguen molt a pensar tals paraules i crec que és gairebé calumniós dir dels menorquins que no han estat uns convençuts de la bondat del turisme. El que han estat és uns desenganats, primerament alguns capitalistes i sobre tot el nivell dels subalterns, per als qui la oferta era només que de temporada i encara mal pagats, tant si es té en compte com no la dificultat dels horaris, l'escassetesa de dies lliures i en alguns casos l'allunyament dels nuclis urbans i les condicions d'allotjament; ¿per què, si no, els llocs de treball a l'hostaleria han estat i són ocupats per personal immigrat, sovint inestable i sense preparació, mentre els menorquins s'estimaven més la feina industrial? Però hi ha el conhort que Menorca es ven bé (malgrat els menorquins). Les manifestacions del Sr. President del Foment del Turisme de Menorca han estat fetes en uns moments en els quals poden representar una contraacusació. Han estat fetes en uns moments en els quals s'ha desfermat una forta protesta contra la destrucció del paisatge anexas a la venda de Menorca i, en particular, contra la destrucció del paisatge de l'albufera d'es Grau. Protesta que vindria com a anell al

dit per a fer responsables als protestataris, si més no per l'estúpid intent de bloquejar un fenomen econòmic indefugible i necessari si d'antuvi s'accepta que per tal d'explotar el turisme s'hagi de destruir el suport que l'ha de potenciar, suport —o infraestructura natural— que essent patrimoni de tothom, sembla que s'ha de comportar que el sacrificuin en benefici material d'uns pocs.

UN CAS QUE NO ES ÚNIC PERÒ AMB CARECTERÍSTIQUES ÚNIQUES

I no és que l'albufera d'es Grau sigui un cas únic, ni tan sols el primer cas. Ha estat senzillament la gota que fa vessar...

Es pot molt ben pensar que quan l'empresa constructora (i venedora) de la urbanització Shangri-La (nom pletòric de promeses i buit de contingut menorquí) va començar a veure aparèixer escrits a la premsa en defensa de l'albufera d'es Grau, es devien sorprendre que hi hagués algú que no col·laboràs amb ella, precisament on —almenys amb el silenci— tothom havia col·laborat. La presentació al públic del pla d'ordenació del terme de Maó dins el pla provincial va mostrar a tothom la situació. Primerament fou la Delegació d'Obra Cultural Balear a Menorca, amb la col·laboració científica dels biòlegs Josep Congost i Jordi Muntaner —del Museu de Zoologia de Barcelona—, i d'altres elements, qui presentaren una impugnació al pla de l'albufera un cop constatat que gairebé tot el voltant fins a tocar les aigües era considerat com a zona edificable. Altrament, la propaganda de l'empresa urbanitzadora no pot ser més eloqüent: ofereix la possibilitat de matar ànades i caçar fotes (de carn tirosa i pudent) i capturar llagostes (cosa aquesta darrera que molts pagaríem només per veure-ho fer dins una albufera!) i, entre altres besties es diu: «Para usted la libertad... ¡viva la libertad!... en un mundo de locas perspectivas donde cada ventana es distinta» (?) (I els que tenim

iguals les finestres o les perspectives assenyades, què?). Els treballs de camp de Congost i de Muntaner així com els dels ornitòlegs mallorquins Jesús Jurado i Miquel Rayó i del biòleg menorquí Bernat Mateo, van fer conèixer quina era la importància de l'albufera i allò que realment era de tèmer. Els diaris *Menorca* i *Diario de Mallorca* van ser les primeres tribunes —després les notícies s'escamparien per gairebé totes les cadenes espanyoles—, diferents particulars van escriure cartes als directors dels diaris illencs ja esmentats i així es va haver de remoure el fons de la qüestió: no tan sols ja s'havia començat a destruir un paisatge i una ecologia singularíssims a la Mediterrània occidental, sinó que a més es tractaria d'una urbanització clandestina per tal com no hi havia cap pla parcial aprovat. Talment així ho va expressar, en la seva denúncia, el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears amb data de 28 de gener de 1974 (Cfr. LLUC, febrer 1974, pàg. 27). De més a més s'ha sabut que ni tan sols permisos municipals no hi havia. Les obres han estat «oficialment aturades»...

EL PODER I LA GLÒRIA

L'empresa de Shangri-La té un precedent —d'ilegalitat, però un precedent que ben segur podria utilitzar— que són tantes com n'hi ha d'urbanitzacions en consemblants circumstàncies! (Això podria ben ésser allò de les «locas perspectivas»). I el consell d'administració —segons un article del

diari *Menorca* de 15 de novembre de 1973— consta de senyors molt poderosos...

Cartes collectives, articles de premsa, conferències, estudis d'experts, exposició d'aus en perill i de fotografies, petició de col·laboració i dictamen a ADENA i ICONA per part del batle de Maó Sr. Escudero, cartes i telegrams tramesos per personalitats i universitats i altres centres culturals i científics espanyols i estrangers (també al Sr. Escudero i a l'Ajuntament que presideix) i la mateixa intervenció del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears; tot plegat: serà un altre foment? serviran solament per aconseguir un pedaç calent?

De totes maneres és esperançador que en un món en el qual predomina la incultura, ens hagi pogut sorprendre la sensibilitat que ha demostrat el nostre poble (en contrast amb certs intel·lectuals). Només per això seria una llàstima que solament s'aconseguís de posar en clar: la inoperància o la inefectivitat de certes entitats o la inutilitat del clam d'uns eixelebrats —per altruites en un món material—. Seria una llàstima una nova confirmació de l'èxit de la teoria político-econòmica dels fets consumats, mitjançant la qual a qualsevol indret es pot construir quan es vol i sense el menor escrúpol ni pel paisatge ni per l'ecologia —tot i que a l'extrem de la cadena s'hi troba l'home— i sense el menor escrúpol per a continuar fent l'ambient cada vegada més insuportable. I que no hagem, encara, de donar-los-en les gràcies!

ANDREU MURILLO

Assistència Palmesana

**SOCIETAT CULTURAL
I RECREATIVA**

vos convida a les representacions
periòdiques de teatre regional del

GRUP JOVENT

C/. Lulio, 21 Tel. 21 12 28

CIUTAT DE MALLORCA

Ca'n Juan
de S'aigo

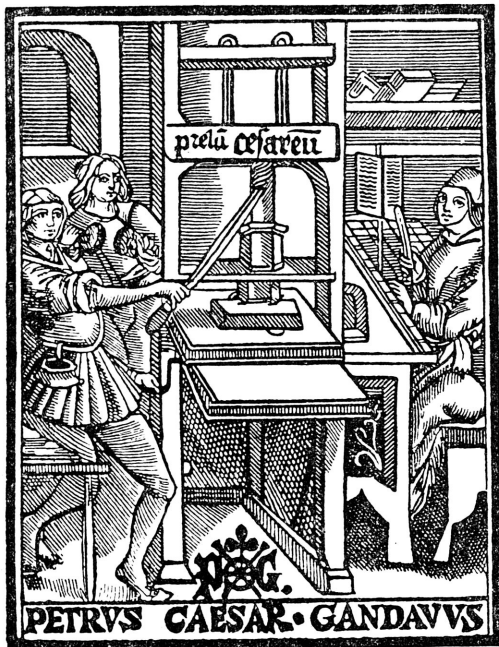
Casa fundada l'any 1700

Chocolata amb ensaimades calentes
Gelats i quemullars
Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 21 16 53

Ciutat

Enguany s'escau el cinquè centenari del primer llibre de literatura de creació imprès a Espanya. La importància de la commemoració de tal centenari dins tot l'àmbit hispànic, es veu acrescudada, per als qui parlem català, per la circumstància d'haver estat, aquell llibre, imprès a València i en la nostra llengua. El seu títol és: «Les Trobes en Lahors de la Verge Maria».

És una edició de la qual es coneix un sol exemplar, guardat a la biblioteca universitària de València. No duu peu d'impremta, però sí la data d'impressió: «Mil.CCCC.LXXiiii».

El text conté quaranta-cinc poemes, dels quals n'hi ha quaranta en català, quatre en castellà i un en toscà. Es tracta, doncs, d'un recull d'obra poètica, i, com es veu pel títol, les composicions són de tema únic: la lloança de la Verge Maria. Aquesta uniformitat temàtica té per causa el fet d'esser aquest volum una recopilació de totes les poesies presentades a un certamen, al qual fra Lluís Despuig, Mestre de l'orde de Muntesa i Virrei de València, havia convocat tots els trobadors, assenyalant una joia o premi —consistent en un tros de drap de vellut negre «apte o bastant per un gipó»— al qui fes més bé les alabances de Maria Verge.

Naturalment, d'un tema tan concret i cantat per tants de concursants, havia de resultar una considerable repetició dels mateixos conceptes. Les fonts d'inspiració de tots els poemes que hi concorrien eren les mateixes: la Bíblia i la Litúrgia mariològica. Per això trobam idees que es repeteixen a la major part de les composicions; per exemple, la de «mare de Déu e filla», amb variants com «filla de Déu e mare», «mare e filla del qui us féu», «*madre de Dios y hija*», «mare del Fill del qual sou vera filla», «filla del fill, ma-

Fa cinc-cents anys que s'imprimeixen llibres

Francesc de B. Moll

re de vostre pare», totes les quals tenen el seu precedent excels en aquell vers famós amb què s'inicia el darrer cant del *Paradiso* de Dante: «*Vergine madre, figlia del tuo figlio*».

Una altra idea que es repeteix és la de comparar Maria amb l'esbarzer cremant, que els poemes de les «Llaors» anomenen «de Moisès foguejant gavarrera». I també es repeteix en alguns d'ells l'al·lusió al fet d'esser la Mare de Déu l'obridora del cel que havien tancat Eva o Adam (que per a ells és «el vell Adam» i, en castellà vulgar, «*l'antigo agüelo*»).

El valor de les «Llaors» és molt desigual; no podia esser d'altra manera un aplec indiscriminat de prop de quatre dotzenes de composicions presentades a un mateix certamen. Hi ha poemes molt dignes, altres que tenen fragments prou bons, i altres —la majoria— clarament mediocres. Al costat de poemes autèntics, com Joan Roís de Corella, s'hi troben concursants molt inferiors, que es defensaven a base de tòpics rebregats, de jocs de paraules o de malabarismes de versificació. Com és ara, la «Resposta» d'Antoni de Vallmanya, que fa la seva composició «en rims capfinitos maridats encadenats», o sigui, que comença cada vers amb la forma aguda del mot pla en què acaba el vers precedent:

*Sou Vós sens par verge dona polida;
Polit és quant vostra persona porta;
Port segur sou hon Déu hom se deporta;
Deport en Vós pren trinitat complida;
Complit fonch bé quant Déu pres carn humana;
Humà bens és si'l cors nos comunica;
Comunich tal que'n lo cor del bo fica.
Fich los genolls com tinch l'ànima sana...*

Articles d'organització
i d'arxiu

Subministració de
papereria

VASCOSOBRES

VASCONGADA DE SOBRES Y BOLSAS, S. A.

MANUEL VILANOVA FIOU

Gumersindo, 85-87

Tel. 29 30 18

Palma de Mallorca

Mossèn Francí de Castellví fa acabar els versos en mots que presenten oposició de vocals o de consonants (mirau per on trobam un precursor de la moderna fonètica estructural!): *rama, rema, rima, roma; mana, mena, mina, mona...*

Un altre concursant, Jordi Santcliment, fa acabar els vuit versos de cada estrofa en el mateix mot en què acaben els versos de la primera; així construeix quaranta versos que tenen per final només aquestes vuit paraules: *segle, arma, secta, verge, cambra, òrfens, dubte, sepulcre.*

Tots els poetes d'aquesta antiga Festa de les Lletres diuen que hi concorren «per la joia», «tirant a la joia» o «per honor de la joia»: és a dir, per guanyar el tros de roba amb què fer-se un gipó. (Advertiré, de passada, que en aquells temps el gipó era una peça de vestit que no duïen solament les dones, sinó també els homes). Sembla que el tros no devia ésser gaire afavorit de grossària, si hem de jutjar per la «tornada» amb què mestre Llorenç Diamant clou la seva «Resposta», dient:

*Flor de les flors, deman-vos per estrena
Que m'accepteu per vostre servidor,
E vostre fill, qui és larch donador,
Que'm do'l gipó, e fendr'el per l'esquena
Si'm vendrà stret, que tinch grossa carena.*

Per cert que aquella roba que s'oferia com a premi, no va ésser lliurada a cap dels poetes que tiraven a la joia. El 25 de març de 1474, reunits els «jutges» (avui diríem «el jurat»), emeteren, per boca de mossèn Bernat Fenollar, una «sentència» o veredicte en vers, que adreçat a la Mare de Déu, acabava així:

*Vist que sens vós nostre cor se refreda
En ben obrar, Mare de Déu molt digna;
Vist que sens vós gràcies no'ns consigna
Déu vostre fill ni jamás aquell veda
Lo que voleu;
Vist que sens vós lo qui us ha mils loada
Dir tant de bé per si no bastaria;
Vist que sens vós lahor tal no us daria,
A vos donam la Joya consignada
que'n mereixeu.*

La guanyadora de la joia va ésser, doncs, la mateixa Verge Maria, a qui anava dedicat el certamen. Com que sense ella com a inspiradora, el qui l'havia lloada millor no ho hauria pogut fer tan bé, el premi s'atorgava a la mateixa Verge que els trobadors havien lloada. I els trobadors es «trobaren»... sense el gipó.

Però el premi, que en aquella «sentència» no s'adjudicà a cap dels poetes, els ha estat atorgat generosament a tots, segles després, amb el descobriment de l'únic exemplar conservat del llibre i amb les tres edicions (la darrera, recentíssima, feta per Espasa-Calpe), que han donat a tots aquells trobadors del Quatrecentès valencià la glòria d'haver elaborat el primer llibre pròpiament literari produït dins Espanya per l'art de la impremta, als vint anys escassos d'haver estat inventada aquesta art per Gutenberg.

En la materialitat del llibre s'observen les vacil·lacions dels primers operaris espanyols d'això que ara es diu Arts Gràfiques. La composició tipogràfica és rudimentària. No hi ha ni senya de puntuació; molts de mots apareixen aglutinats amb els seus veïns, i moltes lletres canviades per altres més o menys semblants, sobretot la *n* en lloc de la *u* i viceversa. Sovintegen les errades d'impremta, que dificulten, fins a cert punt, la lectura de les «Trobades»; però aquells benemèrits menestrals, que eren els primers del nostre país a manejar els tipus movibles que havien de revolucionar el món, resulten uns herois i uns models de pulcritud, si, guardades les proporcions de temps i de progrés, els comparem amb certs impressors de cinc-cents anys més tard.

El Drach

BISUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27 CIUTAT

LLIBRES D'UN ANY

Editorial Moll

BIBLIOTECA RAIXA.

POESIA I SOCIETAT A L'EDAT MITJANA a cura de J. Rodríguez Puértolas i Lluís Alpera.

COMPREU-VOS UNA NEUROSIS I SIGUEU FELIÇ de Josep Albanell.

ELS «FELIÇOS» ANYS VINT (Memòries d'un militant obrer 1918-1926) d'Albert Pérez Baró. (*Novetat*).

VISCA LA REVOLUCIÓ! de Jaume Vidal Alcover.

COL·LECCIÓ «ELS TREBALLS I ELS DIES»

LLUITES ANTI-XUETES EN EL SEGLE XVIII de Francesc Riera.

LES ILLES OBLIDADES de Gaston Vuillier, trad. Nina Moll.

COL·LECCIÓ «LES ILLES D'OR»

POEMA SATIRIC CONTRA EL VICI I LA MALA COSTUM DEL BEURE per Guillem Roca i Reus.
INICIACIÓ A LA HISTÒRIA DE MENORCA de Ferran Martí i Camps.

CA NOSTRA de Joan Mas.

MALLORQUINS D'AHIR de Josep Sureda i Blanes. (*Novetat*).

COL·LECCIÓ «BALENGUERA»

CINC MINUTS AMB TU de Damià Huguet.

IMAGO MUNDI de Miquel Dolç.

SEMPRE TROBARÉ ALGUN DOLOR de Joan Pirelló Ginard.

CAMP RODÓ de Bartomeu Fiol.

BIOGRAFIA de Miquel Angel Riera. (*Novetat*).

MEMÒRIES I CONFESSIONS D'UN ADOLESCENT DE CASA BONA de Josep M. Llompart. (*Novetat*).

Llibres Turmeda

COL·LECCIÓ TURMEDA

MALLORCA MUSULMANA de Guillem Rosselló Bordoy.

UN POBLE, UN TEMPS de Joan Miralles.

COL·LECCIÓ GAVILANS

A PREU FET de Miquel López Crespí.

LA GLORIOSA MORT DE JOAN BOIRA d'Antoni Serra.

LA GUERRA JUST ACABA DE COMENÇAR de Miquel López Crespí.

LA DAMA DE L'HAREM de Llorenç Villalonga. (*Novetat*).

COL·LECCIÓ TOMIR (*Novetat*)

PARABOLA I CLAM DE LA COSA HUMANA de Miquel Angel Riera. (*Novetat*).

N. de la R.—Aquesta relació sols correspon als llibres publicats per editorials. A part hi ha un nombre reduït, però que cal tenir en compte, de poemes i narracions editats pels propis autors.

SEBASTIÀ VERD

El llibre català a Mallorca

Lluita per la supervivència

Set novetats davant el dia del llibre

Convé, de tant en tant, deixar-se de coverbos i raons i pegar una ullada al món editorial, en català, de Mallorca. Per ventura més d'un polític centralista hi trobaria motius de meditació perquè els puc dir que, en un any, les dues cases editores de Ciutat —Ca'n Moll i Ca'n Tous— han posat a la venda vint-i-tres títols. Hom se n'adona que la gent cada vegada més llegeix en la seva llengua i, encara més, s'interessa per l'esdevenidor dels seus escriptors. També els periòdics locals independents ja els tracten com envoltats d'un aire de venturosa mitologia i els atorguen un lloc d'honor a l'hora de cercar personatges. Per tant, cal tenir present l'activitat dels mercadors del llibre. A veure què fan.

I enguany han sigut o, millor dit, seran després de la festa del llibre, vint-i-tres els títols, dels quals set es presenten com a novetat. Una empresa quixotesca, pròpia de la lluita boja contra els molins, majorment quan aquests molins els trobam a la vora de l'autopista progressiva que mena a l'aeroport, que ens duu els turistes. Resulta il·lògic, però plausible, que n'hi hagi que continuïn treballant sobre una base d'una impossible rendibilitat. El llibre mallorquí escrit en català no dona un duro a ningú. Un jove escriptor dels nostres em deia que el seu *best seller* vernacle, escrit ja fa bastants d'anys, li ha proporcionat solament vint-mil pessetes. Qui pot viure d'això?

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

Banderins SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150-2.^{on}-1.ª Telèf. 25 26 33

PALMA DE MALLORCA

Ningú viu d'editar llibres a Ciutat. Moll i Tous o, si voleu, Moll i Turmeda sobreviuen cobrint despeses. La primera editorial, que té llibres més assequibles al comprador, sobreviu gràcies a la venda de llibres de text. La segona, recentment incorporada a la lluita amb un aire renovador, s'ha de sotmetre a les lleis del mercat i, per això, els seus llibres se'n pugen pels núvols. *Un poble, un temps* de Joan Miralles costa, per exemple, 275 ptes. Massa, però és qüestió de vida o mort. «Procuram —em digué Antoni Serra com editor— compensar amb el guany d'un llibre la publicació d'un altre i no ens queda res a la caixa. No hi ha alternativa». I, mentrestant, els escriptors continuen amb el seu 10 % legal que, amb prou feines, els basta per paper i tinta perquè, de cervell, amb el que gasten hi perden i més d'un se sent defraudat.

Però no cal desesperar-se. Vint i tantes possibilitats a l'any poden ser suficients per garantir als autors novells la publicació de les seves obres

Aïllants - Conductors - Termoelectricitat

Electrofil

Palma

S. A.

Margarida Caimari, 9-13 Tel. 22 75 24* 5. 6 Ciutat

Del 6 al 30 d'abril

EXPOSICIÓ
CERÀMICA POPULAR
D'ANDALUSIA

Bruixeries

Pròxima inauguració:
CÀNTIRS DE TOT ESPANYA

c. Estanc, 25

Palma de Mallorca

FENT EDICIONS EN CATALÀ
NO GUANYAU NI PER TINTA.
JO VOS DONARÉ UN
CONSELL PER FER "BONS"
LLIBRES I ... DOBLERS
A ROMPRE

perquè és això que pretenen —segons confessen Francesc de B. Moll jr. com Antoni Serra— els editors mallorquins. «Servim —ens diu Moll— de pista de llençament per promoure els autors mallorquins». «És clar —són paraules de Serra— que sovint hem de recórrer a firmes consagrades per equilibrar la nostra particular balança de pagaments». I així estan les coses en aquest món mínuscul on, per editar, solament s'exigeix un mínim de qualitat, per sota del qual seria ridícul fer cas al principiant il·lusionat o al professional astut. És clar que hi pot haver excepcions i desenganys.

«La línia editorial de ca'n Moll no es pot definir clarament —em diu Francesc de B.—; som aquí per omplir un buit. Durant molts d'anys hem estat els únics. Servim de trampolí als qui comencen i, al mateix temps, procuram rescatar de l'oblit textos i obres amagades al lector del carrer. Aleshores és possible que als escriptors no els re-

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes **Guarch**

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interessi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIO
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 115-119

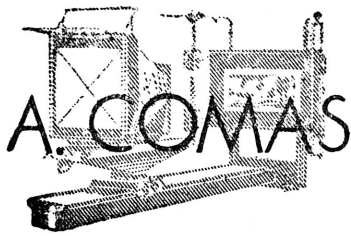
Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

sultin rendables les nostres col·leccions i decideixin d'anar-se'n a altres editorials del Principat. Em sembla molt bé. N'estam contents».

—Vos preocupa la competència dels Turmeda?

«—No, al contrari, ja que així som dos que duim la càrrega feixuga.»

A ca'n Tous pensen això mateix, editorialment —és clar—, encara que subsisteixin diferències ideològiques que aquí no comentarem. Serra, ja ho he dit, és dóna per satisfet si...

«—Oferim altres alternatives, si incorporam altres noms, si aconseguim que qualcú aconseguixi editar la seva obra primera».

Així, en un clima de combat per a la subsistència, arriba la festa del llibre i nous títols entren en societat. Enguany, per exemple, per no allargar aquesta crònica, ens topam amb algunes sorpreses com aquesta: Llorenç Villalonga publica a ca'ls Turmeda! És paradoxal encara que —és clar— la seva *Dama de l'harem* és prologat per l'infant terrible de la crítica local Damià Ferrà-Ponç. Per altra banda, a ca'ls Moll, Jaume Vidal i Alcover prepara una visió futurista, si bé no tant, del món mallorquí actual des de la perspectiva de l'any dos mil. I, què en dirà de coses!... punts suspensius.

Però, encara que Villalonga i Vidal apareguin com les *vedettes* de 1974, la llista de novetats s'allarga amb un *Illes d'Or* del sempre interessant Josep Sureda i Blanes, que recupera per a la memòria present el record d'homes i noms vells de Mallorca. Endemés, la poesia torna a guanyar terreny perdut i torna a ser majoritària en el nombre de publicacions: Miquel Angel Riera, repartit i disputat en el *boom* de pròpia realització, edita sengles llibres a Moll i Turneda, i aquí comença precisament una nova col·lecció, *Tomir*, que inicia la seva singladura editorial. L'acompanya, a «La Balanguera» (Moll), el mestre de poetes, Josep Maria Llopart amb un títol realment atractiu: *Memòries i confessions d'un adolescent de casa bona*.

Bono, em diran els lectors, si aquestes són les novetats ¿com és que ens dius que les editorials mallorquines són per als joves, si només treus autors consagrats? La resposta —és clar—, també l'he donada. Les empreses, a part del seu esperit, de la seva tradició o del seu esperit, desitgen no perdre doblers. Es la qüestió terrible. I en l'avinentesa de la festa del llibre volen iniciar un balanç positiu. Després poden sorgir disguts econòmics, però no ho creim.

La realitat, trista en tot això, és que estam celebrant l'aparició de molts de llibres que només en els millors tiratges arriben als tres mil exemplars. Aquest és el nombre base de les editores catalanes. Un públic feel, però minoritari. Una lluita gairebé contracorrent. Un destí prou utòpic. Així, no hi ha manera. «Ens conformam amb la supervivència». Això, basta?

Sebastià Verd

Les illes no són, se tenen

Difícilment ens posaríem d'acord amb les burgesies que possibiliten el jou de la colonització i dels centralismes arreu del món, però no és aquest el cas. No es tracta de convèncer ni d'esser convençuts. Voldríem tractar uns fets —vells o nous, encoberts o descaradament vistables— que, sens dubtes, nosaltres també patim. Dic *nosaltres* (podeu posar tanta intenció com vulgueu al mot en qüestió), persones nades a un segle vertiginós i concretitzades no tan sols a un àrea geogràfica, sinó també a una cultura i a un procés històric que comporten una manera d'entendre i d'interpretar el món.

En la mesura en què som individus d'un poble que no ha sofert les tensions d'una reflexió de la pròpia consciència, som enfora i aprop de nosaltres mateixos; enfora i aprop, repetesc, dels esdeveniments socio-polítics de la península o dels mecanismes euro-peo-occidentals (1); enfora i aprop també, desorbitant i extremitzant una mica les coses, del Tercer Món. És quasi segur que això semblarà estrany a un observador imparcial, poc o gens assabentat de la nostra idiosincrasia insular. Aquest hipotètic observador comprovarà, d'entrada, un cert grau d'indiferència; després, toparà amb nivells de recel i de desconfiança (una detinguda lectura del llibre de Josep Antoni Cabanyes (2) o del de George Sand, *Un hiver à Majorque*, ambdós del segle XIX, resultarà força il·luminadora). Però l'observador, i aquest és un fenomen gairebé general, no s'atura mai a fer una anàlisi a partir de les realitats in-

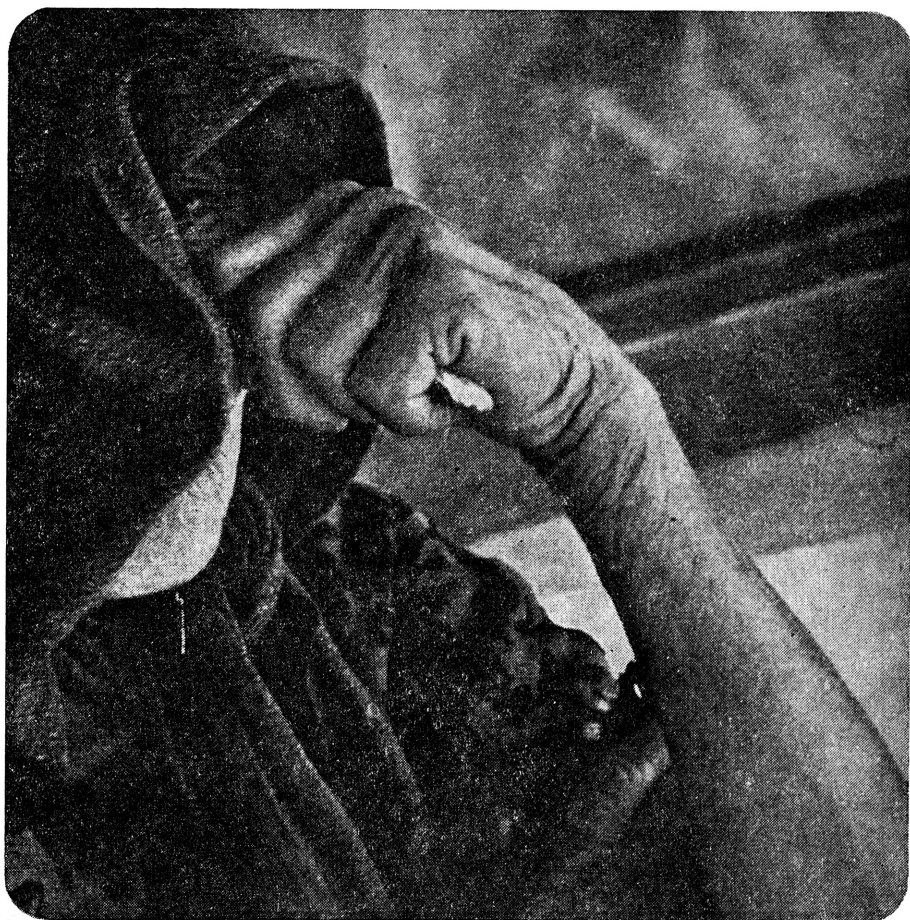
(1) Em referesc a la concepció occidental, no per pròpia coacció, sinó pel paper que ens han fet i ens segueixen fent jugar.

(2) *Notas y observaciones hechas en mi viaje y permanencia en Mallorca*. Notes, introducció i comentaris de Joan Rius i Vila. Editorial Pòrtic, Barcelona, 1970.

ANTONI SERRA

la
roda
del
món

Mallorca avui: de l'experimentació a l'hibridisme

sulars, sinó que sol fer-la des dels elements propis de la seva formació cultural.

Mallorca i les Illes, en conseqüència, haurien de ser tal i com l'observador les configura —les percep— des de la seva plataforma intel·lectual. I vet aquí que a l'hora de la confrontació, en el moment del contacte directe, els elements no s'ajusten a les tesis imaginades: el trencaclosques esdevé un desgavell. Així i tot, la tenacitat de l'observador resulta insubornable i la tesi, tant és que sigui veritat o no, es manté. És el pimer corolari: les Illes no són com són, sinó com volen que siguin.

Aquestes preses de posició, les quals no poques vegades tenen perdurabilitat històrica (amb el *consensus* dels erudits locals, altrament dits «provincians» per altres tipus d'erudits), em recorden —i aquí ja hi ha una clara deter-

minació política— les paraules d'un bon amic, no sé si originàries d'ell o extretes de lectures, però la procedència no és el que més importa: *les illes no són, se tenen*.

Això vol dir que el fet de ser posseïdes per algú implica no poques renúncies d'identitat autòctona en benefici del posseïdor, però, alhora, crea un ferment de contradiccions i una possible, encara que soterrada i latent, capacitat de resposta.

El problema de la conscienciació

El professor Maurice Duverger escriu que «la consciència política és el producte de nombrosos factors: *educació, ambient, experiència*». I afegeix que «entre aquests, la ideologia posseeix generalment la major importància. Les ideologies serveixen, en principi, per a desenvolupar la consciència política dels ciutadans, i així serveix de

base a grups polítics» (3). Si intentàvem treballar amb els conceptes esmentats, tenint com a material fonamental la realitat mallorquina (una cosa semblant a això que els científics anomenen «cultiu»), l'experiment ens podria resultar descoratjador i contradictori. Vegem per què:

— Acceptam la realitat de poble mallorquí (negar-la seria follia), però amb una consciència de poble dramàticament feble (4);

— La indiferència (concepte que ens arriba pels camins de la importació) com a tret relevant del caràcter illenc;

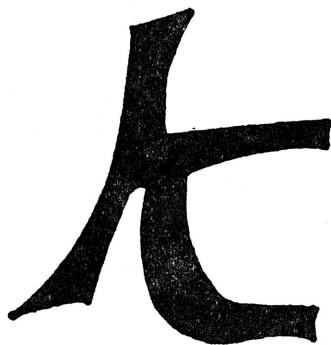
— La manca de participació directa i activa al desenvolupament de les vies polítiques de ca-

(3) Del llibre *Sociologie politique*. La traducció i els subratllats són meus.

(4) La manca de conscienciació no implica inexistència, sinó que ha mancat una revitalització dels mecanismes socials que possibilitin la dinàmica de l'acció.

Llibres Turmeda

a la festa del llibre, un TURMEDA

Col·lecció Turmeda, l'alternativa

LA PENA DE MORT, de Gabriel Alomar
MALLORCA MUSULMANA,
de Guillem Rosselló-Bordoy
UN POBLE, UN TEMPS, de Joan Miralles

Col·lecció Gavilans, de narrativa

LA GLORIOSA MORT DE JOAN BOIRA,
d'Antoni Serra
LA GUERRA JUST ACABA DE COMENÇAR,
de M. López Crespí
LA DAMA DE L'HAREM, de Llorenç Villalonga

Col·lecció Tomir, de poesia

PARABOLA I CLAM DE LA COSA HUMANA,
de Miquel Angel Riera

ràcter nacional (o per a ser més exactes, supranacional) (5);

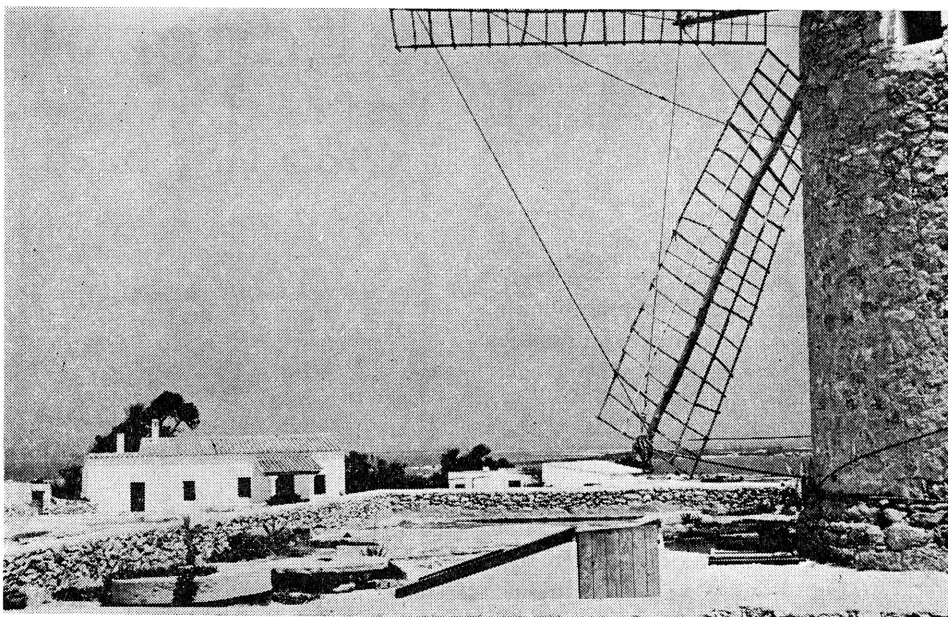
— No crea situacions conflictives d'extrema gravetat, sinó que s'acomoda als canvis i procura sortir-ne el més ben lliurat possible (tot i que n'acaba per ser gairebé sempre la víctima); i és així, malgrat els elements de fons —socials, laborals i d'altre ordre— que en aparença configuren la capacitat conflictiva.

Doncs bé, alguna cosa no funciona bé o no funciona segons els criteris i les previsions clàssics i tradicionals. Cal escorcollar, per tant, aquells elements que, si bé han estat a l'abast de qualsevol ob-

(5) Resultaria il·lustratiu, al meu entendre, estructurar una estadística de les figures mallorquines —i per extensió de les illes— que han participat en la política dels governs de l'Estat espanyol de fa uns trenta anys. Em referesc a una

servador, per estranyes i sospitoses circumstàncies no han estat tinguts en compte o, pitjor encara,

ra de *Realitats foravileres*, de Joan Adrover, com aproximació a alguns problemes camperols); sí hi

han estat menyspreats al llarg de la nostra història socio-econòmicopolítica. D'aquí la gravetat del moment a les Illes.

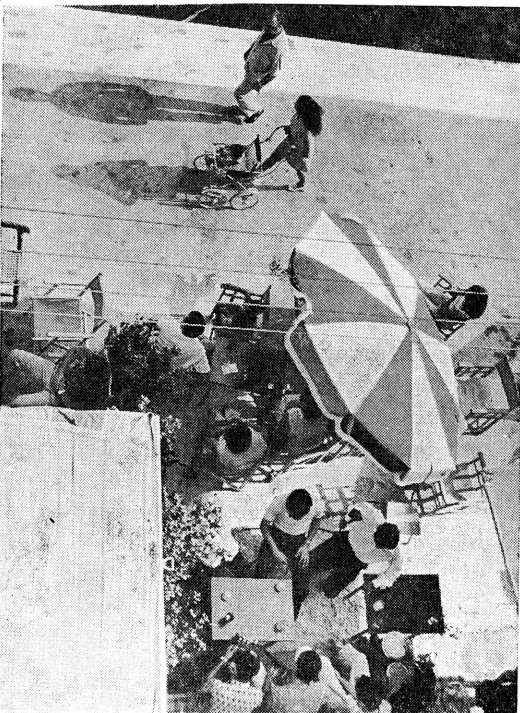
Cal continuar amb una pregunta: ¿què ha estat i què ha representat Mallorca? (em referesc concretament només a una illa, però la qüestió és extensible a les altres). La resposta ens la facilita no fa gaire Thomàs de Carranza: «—Ha sido un buen negocio para España». Ja tenim un punt de partida. Però vegem l'equivalència: no hi ha Universitat (i si la volem, l'hauran de subvencionar o cosa semblant els insulars mateixos); si hi ha vertaderes murades de ciment al llarg de les més importants platges, no hi ha carreteres amb condicions mínimament acceptables per transitar amb seguretat: si hi ha milers de cotxes que augmenten d'una manera alarmant a les temporades estiuenques, no hi ha una política correcta dels conreus ni una racionalització del treball al camp, de dia en dia més abandonat (basta veure els oliverars o els boscos d'alzines, etc.). És interessant la lectu-

ha milers i milers de turistes que no deixen les divises a les illes... Seguiria un llarg etcètera, però ja basta. Ens adonam de les possibilitats de les Illes, però veiem alhora les limitacions —les unes pròpies, heretades o no, i les altres imposades— que ens dificulten o ens impedeixen el normal desenvolupament de la comunitat.

Experimentació i dependència

Teòricament, tot aquest enfiloi de «sis» i «nons» haurien de representar l'embrió o, si voleu, el pre-embrió d'una consciència política (almenys, complementar, actualitzar la que ens dona la història i la cultura). Però no és així. Duverger parlava —recordem-ho— d'uns factors conscienciadors: educació, ambient, experiència... Es clar que es referia a un procés normal. ¿És normal el procés econòmic, social, cultural i polític de les Illes?, ens hem de preguntar. D'entrada, el factor de l'educació no és abstracte ni boirós. I és el primer punt contradictori, de caràcter diferenciador, amb què topam. L'educació és un

participació a nivell de ministre, de governador civil, etc. La nòmina seria realment minsca. Contràriament, les Illes aporten un alt percentatge a l'àmbit militar —basta que ho comprovem al llibre de Juli Busquets: *El militar de carrera en España*. Ariel, Barcelona, 1971—. El militar (en teoria, almenys) no dirigeix el destí polític d'una nació, sinó que executa les ordres i està fet per a la guerra, dintre d'una situació normalitzada i al marge dels fets excepcionals.

factor que depèn de la cultura pròpia on es desvetlla la consciència política. Si aplicam això a les Illes, és evident que, per raons històriques, pertanyem a la cultura catalana i que la nostra parla, mitjà de comunicació natural, és el català. Vet aquí, doncs, un dels entrebancs seriosos, contra el qual topam de nassos.

Aprenem el castellà i en castellà i, més endavant, ens facilitaran no pocs alicients —essencialment econòmics— per ampliar els nostres coneixements idiomàtics: francès, anglès, alemany, suec... sempre en funció de les necessitats del monoconreu del turisme. Malgrat tot, seguirem parlant —a nivells familiar, de relacions socials entre amics, etc.— el català, la qual cosa vol dir seguir interpretant i coneixent el món encara que amb desavantatges, des de la perspectiva de la pròpia cultura.

Si la formació és contradictòria i defectuosa (hauriem de parlar de deformació), l'ambient té també (per les mateixes raons) una configuració tèrbola, insegura, i l'experiència es redueix a un fantasma inspirat en l'autodidactisme. Per tant, cal recobrar el que ens pertany. Comprendre aquesta necessitat, lluitar per ella, pot tenir el valor d'una conscienciació primària, si voleu, però mobilitzadora d'un poble.

Hi ha altres elements d'importància immediata, sens dubte: l'economia. Sotmesa l'illa al monoconreu del turisme (l'abandó del camp, l'existència d'una indústria limitada, de la qual no s'ha d'esperar cap desenvolupament espectacular), la seva dependència de l'exterior és completament alarmant (6). Dependència que, crec,

(6) D'aquests punts, n'he parlat amb relativa freqüència amb dos bons amics economistes: Francesc Quetglas i Antoni Campins. Això no vol dir que hagi sabut recollir amb fidelitat els seus criteris; si no ho he fet, sols és atribuïble als meus incomplets i autodidactes coneixements en la matèria.

La Delegació de

l'Editorial Casals, s. a.

de Barcelona

anuncia els seus

Textos de

MATERNAL,
PREESCOLAR
i E. G. B.

Magatzem:

C/ Sant Alonso, 8

Despatx:

C/ Joan L. Estelrich, 34, 2. on A
Tel. 22 43 84 PALMA

Última Hora

El diari del
capvespre

Degà de la
premsa
mallorquina

a més curt o llarg termini pot representar el suïcidi de tot un poble. De fet, el turisme, la manca de control dels mitjans de producció i de l'economia (resultat del centralisme), l'augment progressiu, encara que provisional, degut a la inseguretat de la política hostalera, del sector serveis, l'emigració, la situació d'inferioritat de la cultura autòctona, els mitjans de comunicació en llengua castellana, etc. Tots aquests factors, lentament, estan deformant la nostra personalitat i, amb el temps, si no hi oposam les reivindicacions escaients, ens reduiran a una mena de poble/monstre híbrid. (Serien reveladores, en aquest sentit, les conclusions que aportaria una sociologia de l'arquitectura a les Illes i l'estudi dels criteris urbanístics que han regit en els darrers temps. ¿Què podríem dir, per exemple, del Manhattan/Magalluf?). Podríem fer-nos una pregunta: tot l'esforç, tota la inversió d'energies per aconseguir una Mallorca com la del present, ¿a qui ha beneficiat? A Mallorca? Ara record un text referent a les Canàries, ja citat per mi en altres ocasions, que consider interessant reproduir una vegada més: «Es muy significativo constatar que no se ha desarrollado ninguna actividad industrial, exceptuando la Construcción, relacionada con el turismo... /.../... En términos de la teoría del crecimiento, se ha abierto un nuevo círculo vicioso de dependencia con el exterior» (7). L'advertiment ens arriba d'altres illes...

ANTONI SERRA

(7) *Desarrollo y subdesarrollo en la economía canaria*, de Oscar Banegas i Antonio González Viéitez. Guadiana de Publicaciones. Biblioteca Universitaria de Economía. Madrid, 1969.

GABRIEL JANER

LA MEVA TERRA

No te n'has adonat, Caminant, que trepitges una terra d'herois i gent malmesa? És possible que passis de llarg sobre una terra aspriva que milers d'homes han regat amb les gotellines sordes de la seva suor? Tu no saps, per ventura, que els terrossos de call vermell que tu poteges foren esmicats moltes vegades per les mans endurides d'aquells terrassans que s'envelliren al contacte d'un món que els feia acalar el cap i baixar els ulls? És clar. Tu no saps res, Caminant, d'aquesta terra. No t'han ensenyat res i ara voldríem posar fil a l'agulla i extreure del teu si un bessó que no tens. Aquesta terra que trepitges, Caminant, és terra de conills, de secar, de mates llantiscleres sobre les quals s'entretenia Ramon Llull a dibuixar punyeteries que els savis d'altre temps volgueren veure-hi cal·lígrames misteriosos, paraules màgiques que tancaven el secret fatídic de la pedra. Sents aquest ressò? Voldries que fossin els cossiers carregats de relíquies, però no ho són. Has pensat si seria l'estrepit d'un fusell, o la cançoneta del rés de les monges? Ara, ja no és possible de sentir res. Ací, sobre la roca, Sant Cristòfol, que havia ensopgat al Puig de les Bruixes, hi

Il·lustracions de Ramon Cavaller

senyalà la petja gegantina i, si t'hi ajeus i tens la sort de trobar qui et resi les oracions del ritu, possiblement, creixeràs alguns centímetres. No cerquis, per això, una nit de tempesta quan Santa Bàrbara es passetja per aquestes valls. Vés-hi un dia clar i net dels que encara queden i tendràs la sort de veure un cel molt blau i d'omplir-te els ulls d'aquesta blavor trèmula. Si aixeques la vista, veuràs el pi ver su arran de la fontanella del Porrassar. Aquell pi ver que vaig mirar tantes vegades convençut de que mai no arribaria a la seva cucuia.

Atura't, Caminant. És precís que m'escoltis. Aquest sol que tu veus, no és tan clar com te penses. Aquest sol i aquest aire han tengut, de vegades, una bavor terrible que els ha fet tornar aspres. Encara n'hem patit les conseqüències. Vora la Creu de la Garriga, hi predicava Sant Vicenç Ferrer i el sentien des de la Ciutat.

En aquests hostals que ara contemples emmudits s'hi aturaven els carreters i les diligències i l'asvalot omplia de rialles els vespres d'hivern. Les al·lotes eren més fresques que una cama-roja i tot tenia la color d'una petita llibertat guanyada. Terra de voltors i de penjats. Terra d'homes cansats de tant de viure. M'agradaria enramar-ne els carrers per on ha de passar la processó del Corpus. Dues rengleres de gent espoltrida, amb la corda pel coll i la llengua que es gronxa com un tros de pedaç. És la meva terra seca, on les figueres coll-dedama xuclen la mel i la dolçor per a confitar una popa que es menjaran senyors i verderols, que rebrosta aquests homes escardalencs i pàl·lids. És la meva terra, que ningú no m'ha deixat escollir. Calenta com una flassada de carreter. Sobre la qual, si escoltes de primcompte, sentiràs encara el ressò d'un bandejat que

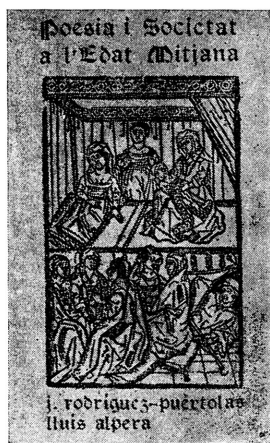
feia sentir la seva ràbia des de les Coves de Galdent, on tenia el seu cau, fins a la Marina de Llucmajor. Rafel Durí, capitost de la quadrilla, eres un lladregot romàntic, tanmateix. Robaves als rics, perquè pensaves que els pobres ja en tenien abastament amb la seva por de cada dia, amb tota la infelicitat que ningú no els havia donat a triar. Pobre Rafel Durí! Quants n'hi hauria que voldrien veure't esquarterat i no saben que, en la teva mala ànima de bandejat perfecte, hi covaven les revoltes callades de milers d'homes sobre la pell dels quals s'era oberta la nafra de les humiliacions. Jo te faria un monument de pedra picada, si és que això, encara, pot tenir qualche significat. A sota, cercaria quaranta botonades com les que tu robaves i et compondria unes lle-

tres que, en les nits de tardor, brillarien com una grapada de caliu. Rafel Durí, bandejat d'un poble. Llavors, potser, les allotes que tu estimares amb tota la ràbia d'un moment, amb tota la força d'una sang que bullia per les enrevessades galeries de les teves venes, vendrien a veure't i et cantarien amb veus trèmules i llepissoses el pobre magnificat de la seva adolescència generosa. Rafel Durí, recorda't de nosaltres des del teu paradís.

No passis a les sordes, Caminant. Recala sota la porxada del meu hostal i contempla aquest poble que tremola com la fulla de l'om. Potser, si encara no tens la vista ennuvolada, et quedis astorat just de pensar que la sang d'un home, de vegades, esclafeix per la boca en una hemorràgia tèrbola de paraules velles.

RAIXA

n.º 93-94 180 pts.

n.º 95 100 pts.

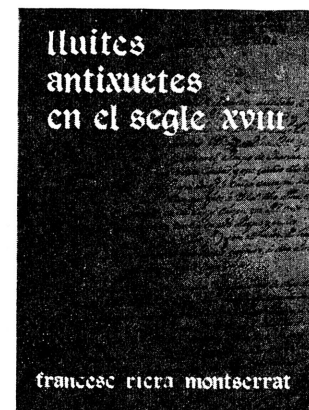
COL·LECCIÓ
BALENGUERA

Biografia,
Miquel Àngel Riera

Memòries i confessions d'un adolescent de casa bona,
Josep M.º Llompart

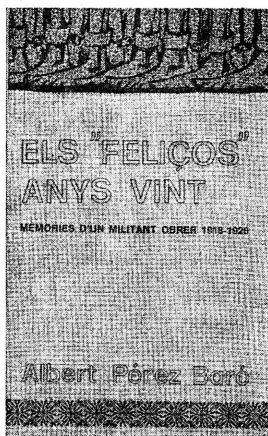
n.º 10. *Les Illes Oblidades*,
Gaston Vuillier

Ed. corrent 400 pts.
Ed. luxe 1.200 pts.

n.º 9 250 pts.

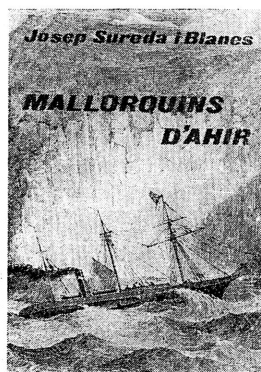
COL·LECCIÓ

n.º 97 150 pts.

n.º 98 150 pts.

Col. Les Illes d'Or
n.º 110 Preu: 100 pts.

Editorial Moll

Torre de l'Amor, 6
Tel. 224176 Ciutat de Mallorca

Distribució a Catalunya.

Hogar del Libro

Vergara, 3

Tel. 2322600 Barcelona - 2

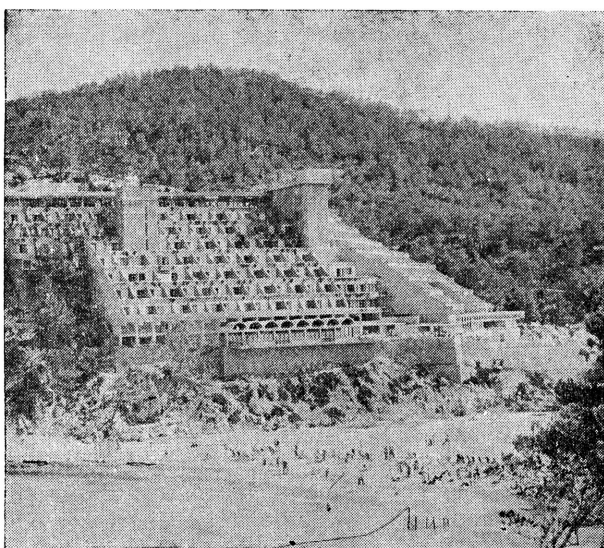
COL·LECCIÓ ELS TREBALLS I ELS DIES

El mercat de la mà d'obra

Aproximació a la crisi de construcció a les Illes

per Antoni Tarabini

És de tots conegut que dins una estructura capitalista quan es produeix una crisi econòmica concretada en determinats sectors de la producció, els més perjudicats són aquells que en les èpoques d'un desenvolupament normal participen menys del producte social. Dit d'una altra manera: damunt la classe obrera, i dins d'aquesta la menys qualificada, poden recaure primordialment les conseqüències de la crisi de la indústria de la construcció.

Altres vegades s'ha escrit sobre la crítica situació de la construcció a les Illes avui, intentant determinar les seves causes. Aquestes retxes únicament pretenen insinuar les seves possibles conseqüències damunt aquells que dediquen la seva força de treball a aqueix sector i tenen amb ell l'única font de manteniment.

1. Les lleis del mercat

Perquè la indústria de la construcció hagi resultat «atractiva», almenys fins ara, al Capital, ha estat necessari que el valor del producte ofert al mercat (hotels o similars i vivendes) fos superior al del seu cost de producció. Aquest cost es-

tà compost fonamentalment pels materials, per la mà d'obra, junt amb les despeses estructurals i de manteniment de l'empresa. El benefici, ver-tadera i única atracció del Capital, no és més que la diferència entre el preu de venda del producte en el mercat i el seu cost real de producció.

El producte que ofereix la indústria de construcció a Mallorca són fonamentalment hotels i vivendes. El valor de tal producte està regulat per les lleis més elementals de l'economia del mercat: l'oferta i la demanda. Si la demanda, com fins ara, és superior a l'oferta, el valor del producte augmenta; si el procés és invers el seu valor s'estabilitza o minva. A la vegada, aquesta disciplina de mercat penetra dins els mateixos factors condicionants del cost de producció. Si l'oferta de matèries primes i mà d'obra és superior a la demanda aquestes baixen de valor i viceversa.

Per donar «confiança» al possible Capital inversor és necessari que d'alguna manera es mantengui un cert equilibri de mercat i a la vegada una certa estabilitat en l'augment dels costos. Per garantir aquest equilibri i estabilitat, l'Administració de l'Estat acostuma a intervenir per mitjà de diverses normatives de control i regulació. Quan tal intervenció no és eficaç, per les causes que siguin, es dona una situació generalment de signe inflacionari produït per desarreglaments de mercat. Aquest últim és el cas de la indústria de la construcció a Mallorca avui.

Del que hem exposat fins aquí, és important retenir: 1) malgrat la intervenció de l'Administració les regles de joc de l'economia capitalista són les del mercat i 2) el valor de la mà d'obra, de la seva força de treball, malgrat les diverses normatives de l'Estat, està igualment regulat per les lleis de l'oferta i la demanda.

2. El mercat de la mà d'obra

El benefici del Capital en la indústria de construcció a Mallorca s'ha recolzat, almenys fins ara, damunt quatre factors: 1) una forta demanda de part del mercat turístic primer, i de vivendes urbanes després; 2) un creixement, relativament estable en els costos de les matèries primes; 3) freqüentment, com un benefici adicional a l'estrictament industrial, la «especulació del terreny»; i 4) una mà d'obra relativament barata.

MAGATZEMS SALVAT, S. A.

Colón, 2, 4 i 10

PALMA DE MALLORCA

Aquest darrer aspecte —la relativa baratura de la mà d'obra, com a factor important pels beneficis del Capital— podrà estranyar a més d'un suposant el fort creixement experimentat pel *cost real* de la mà d'obra endemés de les càrregues en concepte de cotització a la Seguretat Social que han de suportar els empresaris. Suposat un mínim de subsistència, regulat per l'Administració (salari mínim interprofesional), i d'unes hipotètiques millores aconseguides per mitjà dels convenis col·lectius, *el valor* de la força de treball es regeix per les lleis de l'oferta i la demanda. Donat l'augment *quantitatiu* de la demanda i donat el baix nivell d'industrialització de la mal dita «indústria» de la construcció, aquest sector ha exigít un alt grau *quantitatiu* de mà d'obra. Aqueix mercat s'ha nodrit dels «exèrcits de reserva» procedents de l'emigració de les zones de peninsulars.

Una primera època es caracteritza per una forta i ràpida acumulació de Capital. Parlem dels primers temps del «boom» turístic. Els immigrants estan mal que bé «acostumats» a treballar quan hi ha treball, a menjar quan hi ha pa, a cobrar el «que cau», i a no saber el que vol dir utilitzar els mínims drets legals de l'obrer assalariat tal com està «assegurat». Mallorca li ofereix la possibilitat de poder treballar tot l'any, menjar pa amb alguna cosa a dins, cobrar més que abans. Per tant aquesta gent està menys malament o dit irònicament d'una altra manera, està relativament millor del que estava en el seu lloc d'origen.

Però tot això no vol dir que estiguin tal com cal estar. En primer lloc les condicions globals de la seva existència, tal com vivenda, etc., són totalment precàries; en segon lloc les mateixes condicions de treball, i més en concret la seva retribució econòmica, no correspon al valor real que aporten al producte amb la seva força de treball. Aquest darrer aspecte, és tant més important quant que no hi ha cap proporció entre el benefici del Capital i el salari de la mà d'obra. I encara que aquesta mà d'obra sigui d'una escassa qualificació, i que el benefici tenguí altres fonts, el que sí és cert és que sense mà d'obra no hi ha producte construït i sense construcció no hi ha benefici.

Una segona època, l'immigrat, ja acostumat als nous models de vida i per tant a les regles del mercat, ven la seva pròpia força de treball al preu més alt que li és possible. L'empresari, exigít per una forta demanda diversificada ja ara per la construcció de vivendes urbanes, ha de transgir de mala gana a les propostes del mercat de mà d'obra. Encara pot seguir assegurant el seu benefici. Però no hem d'oblidar que aquest major preu de la mà d'obra en el mercat té una contra partida: *treballar a escarada*. Amb aquest sistema de treball, a tant el metre o la unitat sense límit de temps, l'obrer pot guanyar quan-

titativament molt més però el que també és cert és que el benefici de l'empresari és proporcionalment molt major que si aquest mateix obrer treballàs a jornal.

L'escarada suposa que per fer-se un bon setmanal s'ha de treballar a contra-rellotge, deu o onze hores diàries. Guanya molts de diners un escarader? Sí. Però, a costa de què? Endemés no tots fan feina a escarada. Sempre existeixen els peons, els sub-proletaris de la construcció, que treballen a jornal i moltes vegades aquest jornal no supera gairebé gens els mínims legals.

3. I ara, què?

Una possible disminució de l'activitat de construcció a les nostres illes pot tenir greus conseqüències per les gairebé quaranta mil persones que dediquen la seva activitat i depenen econòmicament de la construcció. No es tracta de ser pessimista, però sí realista. Si la demanda en el mercat de construcció misma, sens dubte disminuirà la demanda de la força de treball.

Aquesta possible, i ja en alguns casos palpable, disminució de demanda de mà d'obra pot significar:

1) Una disminució de llocs de feina, que junt a una crisi de demanda turística pot representar un cert nivell d'atur obert o encobert. El problema serà més greu si continua elevat l'índex d'immigració.

2) El que sí és evident és que el valor donat a la força de treball en el mercat minvarà. Aquesta disminució naturalment tindrà uns límits: el salari mínim i el que s'ha regulat en el conveni col·lectiu respectiu. Darrerament l'Administració ha fixat en 225 ptes. diàries el nou salari mínim. A part d'altres reflexions si el cost de vida no és igualment controlat com els salaris, aquest salari, aquest salari mínim pot resultar ràpidament insuficient per mantenir una família. L'altre punt de referència és el conveni col·lectiu actualment vigent. Avui en dia, quant a salaris, quasi ningú hi fa cas perquè es cobra més del que allà s'indica. Una recessió econòmica del sector pot significar, almenys en alguns casos, el retorn als salaris del conveni col·lectiu. Això vol dir que un oficial 2.ª cobrarà 56 ptes. l'hora, i un peó solt 42 ptes. l'hora, més un 19'20 per cent des del primer de gener d'enguany.

—o—

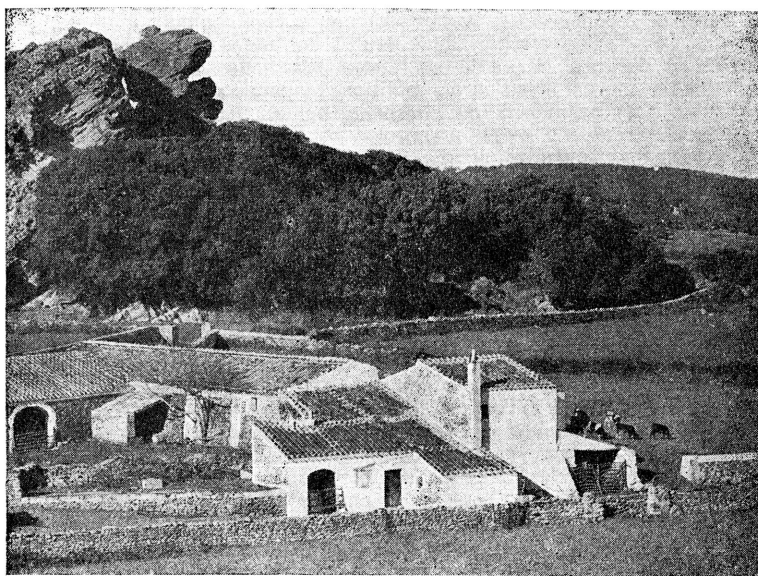
Sense cap dubte hom pot acusar-me de simplista. La realitat és més complexa. Ja ho sé. Això no vol dir que el que aquí queda escrit no sigui cert. I si no, que ho demanin.

Antoni Tarabini

NOTICIARI

L'Obra Cultural Balear a Menorca

Tant s'ha dit que les Balears, com a col·lectivitat cultural, no són més que un mite, que hem arribat a desconfiar instintivament de tota proposta de cooperació entre les illes. Resulta ja tòpic afirmar de bell nou que, també en aquest cas, «el peix gros es menja el petit» tot sabent que el «peix gros» és Mallorca i «el petit» són les altres illes. De tota manera, si ens sentim una mica protagonistes de la història, hem de deixar tòpics a part, fer caure mites i trencar condicionaments històrics. Després provem de construir qualque cosa nova. Basti aquesta breu introducció per a situar el significat de la creació d'una delegació de l'«Obra Cultural Balear» a Menorca.

L'OCB, encara que a Mallorca ja funciona des de 1962 i compta amb un bon nombre de socis, a Menorca és encara tènua i prova just de donar els primers passos. Acollida a l'Ateneu de Maó, en la vocalia de cultura regional, l'OCB ha constituït una Delegació insular, tenint com a primer president en Joan Coll Capó, jove arquitecte maonès. La Delegació menorquina constituïda el 20 d'agost de 1973 vol ésser representativa de tot Menorca: cerca, doncs, d'establir uns lligams de coordinació en totes les poblacions de l'illa.

No cal dir que la delegació menorquina s'identifica plenament amb els objectius fonamentals de l'entitat balear, o sigui, «d'impulsar el desplegament d'una cultura autènticament popular, arrelada en la nostra història però, al mateix temps, viva, moderna, i amb participació de tothom». No pretén monopolitzar la promoció i iniciatives culturals empreses per altres societats com l'Ateneu de Maó, les Joventuts Musicals, Colònies d'estiu, Cine Club, les companyies teatrals de Ciutadella, etc. Vol acomplir més tot la seva tasca amb la col·laboració de tots i arribar a aquells camps que no siguin atesos per cap de les entitats ja existents. Als mateixos temps vol oferir-se com a nexa entre les diferents activitats que potencii el caràcter popular de tota iniciativa cultural. El fet de ser, de més a més, una associació d'àmbit interinsular li dona l'avantatge de poder comptar amb mitjans i recursos dels quals a Menorca no en podríem disposar amb igual facilitat.

La delegació, integrada pel president i un petit i entusiasta equip fundacional, ha elaborat diversos projectes per tal de llençar al carrer el seu nom i fer possible una imprescindible captació de socis. Desgraciadament, les il·lusions han hagut de xocar amb una administració recelosa que ha impedit la realització dels primers actes públics: un recital del cantant Raimon; una conferència a càrrec d'en Vázquez Montalbán, periodista, sobre «la informació i els seus mitjans»; un cicle de conferències i col·loquis sobre teatre. Tot això ha estat desautoritzat. El primer acte públic que permeté a la Delegació de presentar-se fou una conferència de l'il·lustre menorquí Francesc de Borja Moll, el vespre dia 7 de desembre, a la sala d'actes de l'Ateneu de Maó. Parlà sobre els conceptes de llengua i dialecte tot fent-se ressò de la recent polèmica mallorquina d'en Pep Gonella.

Posteriorment la Delegació ha emprès una campanya per a la defensa del paisatge illenc, concretament amenaçat de destrucció a s'Albufera d'Es Grau per una urbanització clandestina que es trobava ja en avançat estat d'obres. Després de sensibilitzar l'opinió pública i de diversos informes enviats a les autoritats competents (un d'ells del Col·legi d'Arquitectes de Balears), s'ha aconseguit momentàniament l'atur de les obres, encara que el resultat final queda per veure. Dintre d'aquesta campanya, que a Maó ha tingut un ressò verament popular, hi ha hagut diferents col·loquis, conferències, exposicions. És una convicció compartida per tots els components de l'OCB a Menorca que, més enllà de la defensa d'un racó mig oblidat com és s'Albufera, s'hi juga quelcom més. La defensa i la reivindicació dels menorquins al dret de controlar el desenvolupament socio-econòmic i d'evitar l'alienació d'aquest control a mans de societats capitalistes foranes. Potser es tracta aquí d'un simple pressupost per a una cultura popular; pressupost que és, emperò, fonamental.

La Delegació menorquina d'OCB té, entre altres, el projecte d'uns cursos de català per a professors.

Aquest és el moment present de l'OCB a Menorca. D'altres plans cercaran la manera de fer-se realitat. Les declaracions aperturistes del nou Director General de Cultura Popular, Sr. De la Cierva, semblen eixamplar el camp de possibilitats. Esperam que així sigui.

JOAN FEBRER

El dret de defensar els Drets

Diu N'Arnol J. Lien que tots els drets de l'home es poden fer derivar del principi de «la propietat d'absoluta llibertat per desenvolupar fins al màxim tota la capacitat i el talent potencial de l'individu pel seu autogovern, seguretat i satisfacció més eficaços».

Dia 15 de març el Sr. Ruiz Jiménez —ex-ministre de l'actual règim— polític, catedràtic d'Universitat, Director de «Cuadernos», president de Pax Romana i partidari dels partits d'ideologia democràtica, va moure l'interès de molta gent, que va omplir la sala d'actes del Col·legi de Sant Francesc. El motiu de la seva presència era la presentació d'un llibre important, «Els drets de l'home» de l'editorial Laia de Barcelona.

La capacitat de convocatòria, que hem d'atribuir al conferenciant més que el tema, ens mou a comentar certes reflexions que consideram interessants.

El senyor Ruiz Jiménez va treure un gran partit del tema, va estar molt encertat i amb la seva parla brillant i castellana es féu interrompre, justíssimament, tres vegades per l'auditori interessat de veres per la temàtica política que s'estava plantejant. L'efecte de la presència del Sr. Ruiz Jiménez fou evident. Mentrestant hom pensa a veure quina de les figures polítiques de la nostra àrea es pot posar al costat d'aquest polític castellà?, quin dels bons polítics genuïns de les nostres terres seria capaç de convocar avui a Ciutat un auditori tan nombrós? i, per quin motiu és que aquest fet és impossible? De fet, no hem tengut ocasió de conèixer ningú tan bé com el brillant presentador del llibre esmentat. I estam segurs de que algú hi ha d'haver dins la nostra gent mereixedor d'esser escoltat, tant per purs motius demogràfics com per motius d'història socio-política.

Per ventura, el principal motiu de reflexió és el demanar-nos perquè a uns els ha estat possible d'exercir, o almanco defensar, uns drets de l'home i a d'altres no?

El Mahatma Gandi quan va esser convidat a prendre part en la redacció del document de la Declaració dels Drets de l'home digué que «els drets que hom pot mereixer i conservar provenen del deure ben complert».

E. H. Carr afirma: Quins deures cal que accepti l'individu per procurar a la societat els mitjans que li permetin atorgar-li els drets polítics i socio-econòmics? A que li és permès lluitar i treballar per aconseguir que la societat on viu pugui proporcionar-li els drets polítics i socio-econòmics mínims? L'interès que la política concreta pot despertar i desperta a qualsevol moment no pot fer que oblidem que tot el que defensa Obra Cultural emana d'aquests drets de l'home, que per desgràcia dins el món no ens hem de moure forçadament segueixen essent objecte d'una discriminació evident.

El Sr. Ruiz Jiménez, al principi del seu parlament, es va queixar de dues coses: en primer lloc de que per poder parlar dels drets de l'home s'hagués de treure un permís —d'altra banda atorgat a les catorze hores del dia anterior a la conferència deixant un temps molt just per anunciar-la—. I en segon lloc de que a ell, que professa el dret, o més ben dit, la necessitat vital del diàleg com a mitjà per aconseguir els mínims acords, aquest diàleg tan apreciat, no li hagués estat autoritzat.

El senyor Ruiz Jiménez va emprar en tot moment un to moderat tant en la forma com en el contingut. Nosaltres encara que empràssim un to molt més fluix i humil, no podríem queixar-nos de moltes de coses? I els nostres drets no s'ampararien abastament, per desgràcia, amb els deures que cal imposar-se individualment. Ja que el nostre Poble, a força de frustracions, ha desertat fa estona del camí de la lluita i de cada dia que passa creu més poc en la persistència i el sacrifici com a camins útils per aconseguir quelcom.

CLIMENT GARAU

J. Blanes Galeria d'Art EXPOSICIONS

*

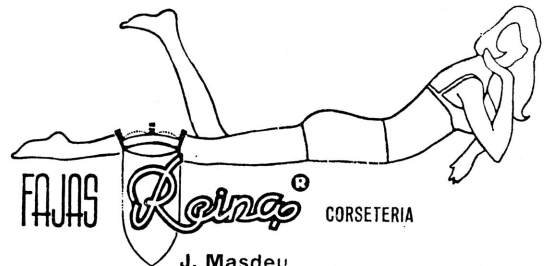
Pintura, escultura, gravats,
aquarel·les, dibuixos, esmalts
i tapissos

*

Obres en permanència de 50
pintors

*

Avda. Argentina, 50
Tel. 238082
Palma de Mallorca

Josep Tous Ferrer. 1 - Tel. 2160 33 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona

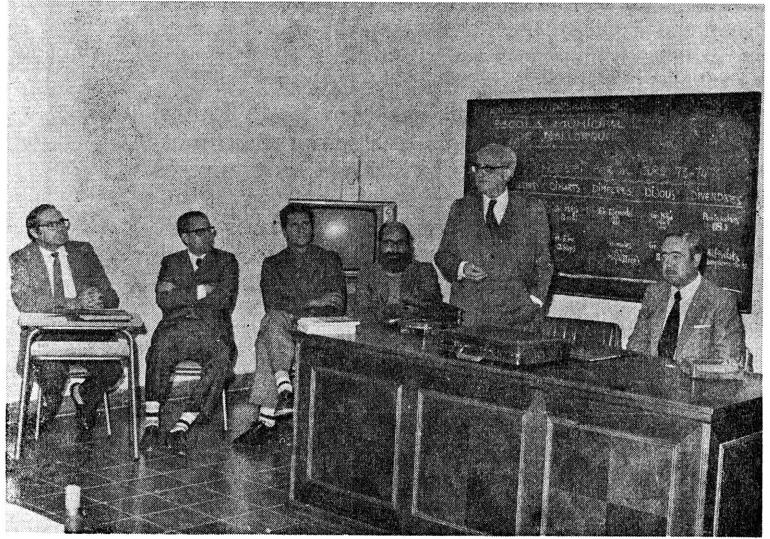
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

27 (111) *D'una extensa i saborosa memòria sobre els antecedents, creació i funcionament d'aquesta escola, redactada pel seu director, el nostre amic En Gabriel Barceló Bover, i que per raons d'espai no podem publicar completa, ens complau oferir als lectors el següent extracte. G. V. B.*

A Manacor, un exemple:

L'Escola municipal de mallorquí

Acte inaugural de l'escola

Foto Miquel Aguiló

Les activitats dins el camp de l'ensenyament de la nostra llengua a Manacor començaren o, millor dit, ressuscitaren de l'oblit l'any 1964 per obra i gràcia d'En Miquel Julià Prohens, gran amador de la llengua com tot bon felanitxer, el qual organitzà el *Primer Curset de Llengua Mallorquina*. Amb una classe per setmana al Saló Fènix, s'obtingueren als exàmens de l'Obra Cultural Balear 2 aprovats, 4 notables i un excel·lent pels set alumnes presentats d'una trentena que començaren.

Aquest primer encert donà coratge. L'any 1965 l'assistència ja va ser més assídua. Donàrem, juntament amb En Julià, cursos de Literatura Balear i d'Ortografia al Fènix, al Centre Eucarístic i, ja un poc *oficialment*, al desaparegut col·legi municipal *Ramon Llull*, on es cuidà de bondeveres el planter del ressorgiment actual i on, fins a la seva desaparició, es farien classes als estudiants de Batxillerat.

Els anys successius anà de bo en millor. En 1971, 53 dels alumnes de l'Institut de nova creació, del col·legi Sant Vicenç de Paül i del Club *Es Forat* passaren amb èxit l'examen de l'Obra Cultural Balear i també s'obtingueren dos diplomes de professor de grau elemental. Això significava que a Manacor ja hi havia —entre diplomats i altres que no tingueren tant de coratge davant l'examen— uns centenars d'iniciats que llegeixen la nostra llengua amb fruïció i l'escriuen amb més o menys seguretat.

En el curs 71/72 només es feren classes durant el primer trimestre, donades pel professor Joan Bauçà Riera, i el curs es féu malbé per diversos problemes. Això serví per adonar-nos de la necessitat d'assentar sobre bases fermes l'ensenyament de la llengua catalana a Manacor, cosa

que ens va fer donar passes i promoure peticions tant al director de l'Institut com al batle de la ciutat. La solució arribaria l'any 1973 amb la creació, per part de l'Ajuntament de Manacor, de l'Escola Municipal de Mallorquí, la primera que s'ha posat en funcionament, amb caire oficial, dins les nostres illes.

Les primeres gestions les férem a les darries de 1972 el Sr. Llorenç Femenies Duran, aleshores Tinent-batle i delegat de Cultura del nostre Ajuntament, el Conseller municipal Sr. Josep M.ª Fuster Perelló, el cap de redacció del setmanari *Manacor* Sr. Josep M.ª Salom Sanxo, i l'autor d'aquestes retxes. Assessorats en la part docent per l'Obra Cultural Balear, redactàrem una proposta de reglament, presentada el 25 de gener de 1973 a la delegació d'Assumptes Socials del Municipi. El 7 de juny, quan el projecte ja es creia oblidat i ningú no s'ho esperava, el conseller Sr Fuster reanimà el foc i, en un dit i fet, es portà al Ple municipal. Els prohoms de la ciutat trobaren que la proposició era d'interès pel poble i l'aprovaren gairebé per unanimitat. El Batle-president, Sr. Pere Galmés Riera, disposà que al pròxim Ple es presentassin els Estatuts pels que s'hauria de regir l'Escola i un pressupost ajustat i concret, com així es va fer. Aquest reglament aprovat conté una referència als antecedents ja esmentats i cinc capítols que parlen de la finalitat i activitats de l'Escola, del domicili, del règim econòmic i administratiu, del Patronat i de la direcció tècnica i professorat.

L'organisme assessor per excel·lència de l'Escola i eminentment consultiu per a l'Ajuntament és el Patronat, constituït pel Batle-president, el Tinent-batle i delegat de la comissió de Cultura, els consellers de l'esmentada comissió, un delegat

de l'Obra Cultural Balear, un de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, un de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de les Balears, un dels centres d'E. G. B., un dels centres de Batxillerat i Formació Professional, tres veïns de la ciutat amb provada estimació a la nostra llengua i el director de l'Escola.

Tant la Caixa de Pensions com la d'Estalvis, amb la boníssima disposició que sempre han mostrat aquestes dues institucions per a les empreses de cultura, col·laboren generosament amb la cobertura de despeses per conferències i premis de final de curs —inclòs un viatge pels millors alumnes—, per citar només alguns punts del seu suport.

El setmanari «Manacor» ajuda eficaçment en la promoció i difusió. Fou de destacar la publicació periòdica de les opinions de distintes personalitats —citem entre d'altres el Bisbe de Mallorca i el delegat provincial d'Educació i Ciència— sobre la projectada Escola, reproduïdes algunes per la premsa de Palma.

L'Obra Cultural Balear s'encarrega de l'assessorament docent, de proposar director i professorat així com d'emetre els diplomes.

S'inaugurà oficialment l'Escola el 22 d'octubre, en un acte acadèmic celebrat en el col·legi nacional de la Torre —on quedam instal·lats provisionalment— i presidit pel batle Sr. Galmés. Hi assistiren els alumnes matriculats i els senyors Martí Mascaró i Joaquim Gual de Torrella, respectivament directors de l'Institut *Mossèn Alcover* i del col·legi La Torre, el Sr Francesc de B. Moll amb altres representants de l'Obra Cultural Balear, i els membres del Patronat.

Dins un horari flexible que respon a les necessitats dels temps que corren (de 7,30 a 9,30 del vespre), es donen classes de grau elemental i mitjà, amb una freqüència de quatre hores per setmana, dies alterns i hores alternes, podent els alumnes anar a dues hores (o a les quatre) elegides a la seva conveniència. Hi assisteixen regu-

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

TAPISSERIES

HERNANDEZ

Exposició i venda:

Arquitecte Reynés, 6 B
Tel. 22 65 72

Taller:

Arquitecte Reynés, 3
Tel. 21 14 51

PALMA DE MALLORCA

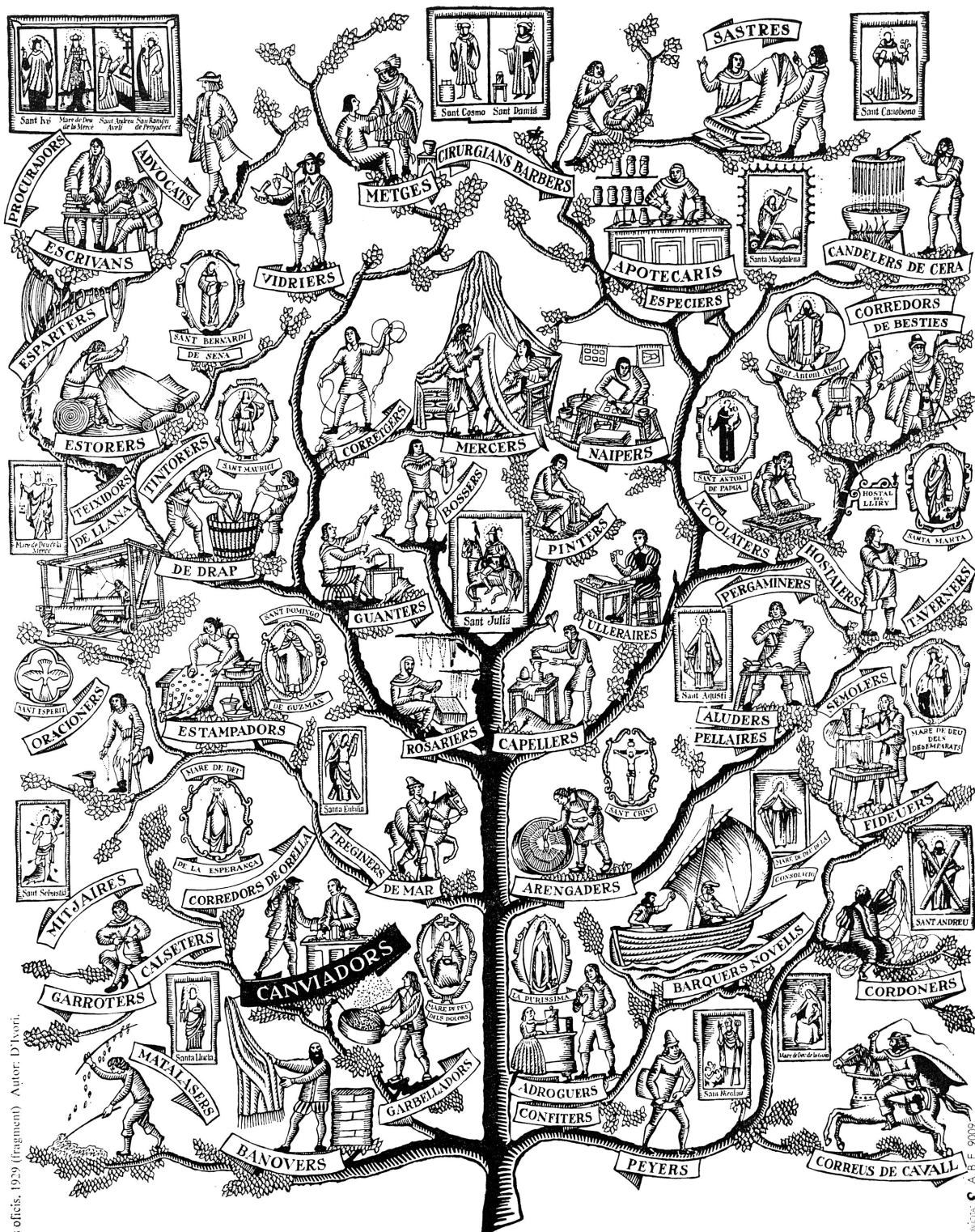
larment una trentena d'alumnes d'ambdós sexes, de diferents edats (dels 12 als 70 anys) i diversos estaments.

Un grup de joves assisteix a les classes de Manacor i també a les que l'Obra Cultural Balear dona a l'Estudi General Lullia, de Palma, per a professorat. A l'hora de redactar aquesta informació, tots ells ja tenen aprovat l'examen de professorat de grau elemental i segueixen els estudis pel de grau mitjà. L'Escola de Manacor sembla tenir assegurada la seva pervivència en aquesta qüestió.

Seguim oberts per a tots aquells que ja hi són i també per als que encara hi vulguin esser. Si en aquesta primera etapa no hi ha hagut matrícula suficient per començar el curs per a gent de parla castellana que s'havia programat, creim fundadament que no es torbarà molt el dia que hi haurà veïns de Manacor nascuts al continent que voldran acostar-s'hi amb la confiança d'integrar-se millor en la nostra comunitat.

Esperam que els manacorins sàpiguen apreciar aquesta primícia que ens ha ofert a tots l'Ajuntament i que els altres pobles s'animin, també, a resoldre seriosament aquest vell problema de Cultura que, ara com ara, ja ha deixat de ser problema pròpiament dit, perquè ja hi ha antecedents i camins explorats de com anar llevant emperons i resoldre'l amb coratge. Si això s'aconsegueix, segur que l'Escola de Mallorquí de Manacor haurà donat una bona passa.

GABRIEL BARCELÓ BOVER

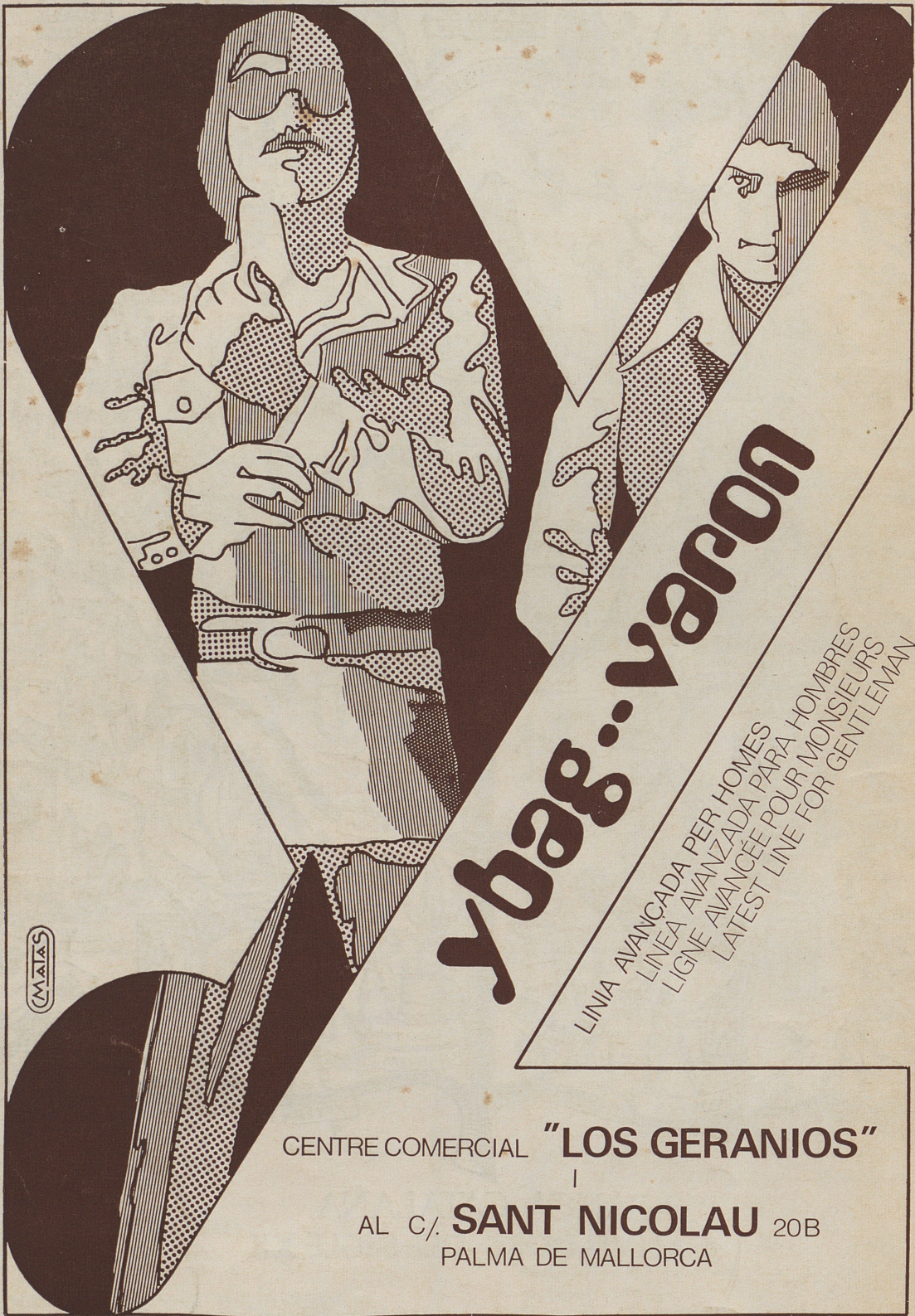
L'arbre dels oficis, 1929 (fragment) Autor: D'Ivori.

© Col·lecció de l'Arxiv de Catalunya, S. A. F. 2009

BANCA CATALANA «CANVIADORS» DEL SEGLE XX

Hem trobat al Museu d'Història de la ciutat de Barcelona, aquest arbre dels oficis catalans que podria ésser el dels clients de Banca Catalana en ple segle XX.
Perquè si vós us trobeu i us hi identifiqueu, segur que sou client nostre.

O, almenys, teniu una bona raó per pensar a ser-ho. Recorregueu l'arbre (nosaltres ho hem fet i hem vist que hi som). Segur que ens hi trobarem.
En una branca diferent. Però del mateix tronc.

MAIAS

Y bag..Varon

LINIA AVANÇADA PER HOMES
LINEA AVANZADA PARA HOMBRES
LIGNE AVANCEE POUR MONSIEURS
LATEST LINE FOR GENTLEMAN

CENTRE COMERCIAL "LOS GERANIOS"

AL C/. **SANT NICOLAU** 20B
PALMA DE MALLORCA